

Marlena Działabij Drupka
- pedagog szkolny –
ZSP w Czerwieńsku
Ul. Małoszkolna 2

Projekt edukacyjny przygotowany na konkurs cyklu zajęć edukacyjnych o prawach dziecka i ich realizacji w praktyce.

Kategoria – uczniowie szkoły ponadgimnazjalnej

„Do ut des – daję abyś dał”

WSTĘP

Rok 2012 został ogłoszony Rokiem Janusza Korczaka. Rokiem refleksji nad dzieckiem, o której zapominamy nawet my nauczyciele – *towarzysze, wspieracze, otwieracze świata*, myśląc proces edukacyjny z przekazywaniem wiadomości. Chcąc zachęcić do refleksji szkolne środowisko, uczniów jak i pracowników pedagogiczni i niepedagogiczni proponuję realizację projektu edukacyjnego „Do ut des”, poświęconego dziecku, jego miejscu w szkole, w domu, na ulicy, w świecie.

Od tysięcy lat życie społeczne, gospodarcze i polityczne opiera się na zasadzie „Do ut des- daję, abyś dał”. Szkoła, jako instytucja powinna uruchomić cały swój potencjał dydaktyczny, wychowawczy, ludzki, by dziecko, które otrzyma, a może i prawnie zabierze prawowitym opiekunom, przeistoczyło się w procesie dydaktycznym, wychowawczym i opiekuńczym z wolnej delikatnej, małej istoty, w silnego, zdrowego, szczęśliwego dorosłego człowieka. Aby ta przemiana mogła zaistnieć powinniśmy uznać myśl Januszka Korczaka; *„Dziecko jest istotą rozumną, zna dobrze potrzeby, trudności i przeszkody swojego życia. Nie despotyczny nakaz, narzucone rygory i nieufna kontrola, ale taktowne porozumienie, wiara w doświadczenie, współpraca i współżycie”* - wychowawczym priorytetem. Czy szkoła i inne instytucjonalne i nieinstytucjonalne formy wychowania i opieki towarzyszą w rozwoju dziecka w sposób mądry z poszanowaniem jego praw oraz wewnętrznego potencjału? Spróbujemy poszukać odpowiedzi.

Proponowany przeze mnie projekt składa się z sześciu jednostek lekcyjnych, powiązanych z sobą jedną metodą myślenia twórczego **E. de Bona, metodą szczęściu kapeluszy**. Każda jednostka lekcyjna to praca w jednym kolorze, twórcza refleksja, która krok po kroku pozwoli uczniom i prowadzącemu przyjrzeć się sytuacji dzieci w naszym bliższym i dalszym otoczeniu. Wspólnie z uczniami spróbujemy zbadać czy działająca od tysięcy lat zasada „Do ut des”, działa dziś w stosunku do najmłodszych i na co mogą oni liczyć od świata dorosłych, który w przyszłości będzie oczekiwał zwrotu zainwestowanego kapitału intelektualnego, ekonomicznego i emocjonalnego. Jak mawiał Andrzej Frycz Modrzewski: **„Takie będą Rzeczypospolite, jakie ich młodzieży chowanie”**. Potrzebna jest, więc świadomość własnego sprawstwa i udziału w tworzeniu człowieka, by mogło być ono mądre i rozumne.

W celu pełnego zaangażowania w projekcie całego środowiska szkolnego potrzebne jest przygotowanie „gruntu” do realizacji poszczególnych jednostek dydaktycznych. Przed realizacją projektu koordynator, (ponieważ w każdej klasie prowadzącym ten sam scenariusz będzie inny nauczyciel, osoba, która jest wychowawcą danej klasy) ogłasza konkurs rysunkowy i fotograficzny pt. „Mój obraz współczesnego dziecka”. Zwycięzają wszystkie zgłoszone do konkursu prace, które zostaną, co najmniej tydzień przed przystąpieniem do projektu zaprezentowane na ścianach szkolnych korytarzy. W szkolnych gablotach ukażą się także informacje na temat Roku Korczakowskiego, kilka biograficznych informacji na temat Janusza Korczaka, informacje na temat przewidzianej realizacji projektu.

I. GRUPA DOCELOWA PROJEKTU: uczniowie wszystkich klas szkoły ponadgimnazjalnej.

II. MIEJSCE REALIZACJI: godziny wychowawcze.

III. TERMIN REALIZACJI: proponuje się realizację projektu w ciągu sześciu następujących, tygodni po tygodniu godzin wychowawczych. Wszystkie klasy realizują scenariusze projektu w tym samym terminie, choć na różnych godzinach wychowawczych, zgodnie z planem pracy dydaktycznej szkoły.

IV. REALIZATORZY PROJEKTU: wychowawcy poszczególnych klas. Nad całością projektu może czuwać jeden koordynator (np. pedagog), który przygotowuje „grunt”, do rozpoczęcia projektu, czyli ogłosi i przeprowadzi konkurs plastyczny i fotograficzny; „**Mój obraz współczesnego dziecka**”, przygotowuje potrzebne informacje na temat projektu, Roku Korczakowskiego oraz Janusza Korczaka.

V. SPOSÓB REALIZACJI: całość zajęć scala myśl przewodnia projektu „**Do ut des – daję abyś dał**” oraz **metoda sześciu kapeluszy E. de Bona**. Rozwiązywanie problemu tą metodą jest pewnego rodzaju teatrem, grą, w której uczestnicy odgrywają pewne role. Zakładając odpowiedni kolor kapelusza analizują problem z konkretnej perspektywy myślowej. Każdy temat realizowany będzie przez uczniów w innym kolorze kapelusza, czyli w innym sposobie myślenia.

VI. CELE OGÓLNE:

- zachęcenie uczniów do aktywności, refleksji i twórczego myślenia;
- propagowanie praw dziecka;
- przyjrzenie się sytuacji dziecka we współczesnym świecie;
- wprowadzenie dorastającej młodzieży w świat dziecka, który jeszcze niedawno był jej światem;
- szukanie granic własnego dzieciństwa;
- upowszechnienie w środowisku szkolnym myśli pedagogicznej Janusza Korczaka,
- wprowadzenie środowiska szkolnego w cele Roku Janusza Korczakowskiego i jego idei;
- rozwijanie zainteresowań uczniów;
- pobudzenie do refleksji nad własnym życiem, wyborami, stosunkiem do drugiego człowieka;
- socjalizacja uczniów, – czyli nauka pracy grupowej, komunikacji, argumentacji, odpowiedzialności, planowania, organizacji.
- edukacyjna odpowiedź na ogłoszony konkurs.

VII. WYKORZYSTANE W REALIZACJI POMYSŁU METODY: Metoda sześciu kapeluszy E. de Bona, burza mózgu, dyskusja wielokrotna, inscenizacja, metaplan, mapa myśli, prezentacja, Analiza SWOT,

VIII. WYKORZYSTANA LITERATURA:

1. Andrzeja Frycza Modrzewskiego. Cytat z księgi V pt. “O szkole”, wchodzącej w skład renesansowego dzieła z 1551r. pt. “O poprawie Rzeczypospolitej”.
2. Niebieska Linia, nr 3 / 2003 /Dwumiesięcznik poświęcony przemocy, Przemoc w szkole w opinii uczniów
3. <http://sod.ids.czest.pl/publikacje2/1910/1910.pdf> Anna Marszałek
4. Polityka - nr 27 (2511) z dnia 2005-07-09; s. 27-30 Kraj / Skazani od urodzenia Barbara Pietkiewicz Bieda ma twarz dziecka
5. <http://www.biolog.pl/article6086.html> / Najnowszy raport UNICEF o sytuacji dzieci na świecie
6. <http://fakty.interia.pl/swiat/news/raport-o-drastycznej-sytuacji-dzieci-w-korei-pln.1252788.4>
7. Konwencja o prawach dziecka – 20 LAT © UNICEF/NYHQ2005-2019/Noorani SYTUACJA DZIECI NA ŚWIECIE WYDANIE SPECJALNE

8. Janusz Korczak, Pisma wybrane t. III Warszawa 1978
9. Janusz Korczak - Prawo dziecka do szacunku. W: Wołoszyn S.: Korczak, Warszawa 1978
10. Janusz Korczak - Fragmenty utworów:, Kiedy znów będę mały, Warszawa 1978
11. Janusz Korczak - Jak kochać dziecko. W: Wołoszyn S.: Korczak, Warszawa 1978
12. Ustawa z dnia 6 stycznia, 2000 r. o Rzeczniku Praw Dziecka
13. Konwencja o Prawach Dziecka
14. Narodowy Pałn Działań Na rzecz Dzieci 2004 – 2012 „ POLSKA DLA DZIECI’ , Warszawa 2004 r.
15. <http://pl.wikipedia.org/wiki/UNICEF>
16. Uchwała Sejmu RP z dnia 16.09.2011r. w sprawie ustanowienia roku 2012 Rokiem Janusza Korczak

IX. PLAN LEKCJI

Etap lekcji Wykorzystana Metoda Treść	Krótki opis działań - Nauczyciel - Uczeń	Czas	Materiały i środki dydaktyczne	Umiejętności kształcone podczas zajęć
 <p>LEKCJA I „Zakładamy biały kapelusz”</p> <p>WPROWADZENIE</p> <p>Prezentacja prac uczniów przygotowanych na konkurs oraz wprowadzenie do projektu</p>	<p>Nauczyciel – wprowadza uczniów w temat projektu. Do ut des – daję abys dał – mówi o zasadzie, która od początków cywilizacji reguluje stosunki między pojedynczymi ludźmi oraz całymi zbiorowościami. Na tej zasadzie opiera się życie rodzinne, społeczne, polityczne, gospodarcze. Np. Oddajemy bankowi pieniądze, licząc, że po pewnym okresie zyskamy. Jako ludzie potrafimy zrezygnować z wolności, całkowitej swobody, egoizmu oddając się pod opiekę Państwa, by zyskać bezpieczeństwo, móc się realizować. Płacimy podatki, bo wiemy, że sami nie przetrwalibyśmy w świecie, bez opieki Państwa itp. W Średniowieczu chłop oddawał się pod opiekę pana, bo wiedział, że tylko tak ma szansę przetrwać w świecie pełnym zagrożeń itp.</p> <p>Dziecko, przychodzi na świat bezbronne, początkowo jest zależne od miłości, wrażliwości, odpowiedzialności i opieki rodziców, by wchodząc w coraz szersze kręgi życia społecznego uzależniać się od kolejnych osób, instytucji. np. szkoła, opieka zdrowotna. Państwo ingeruje i inwestuje w rozwój dziecka, w jego bezpieczeństwo i szczęście. Czy dobrze i czy bezinteresownie? Na to pytanie spróbujemy sobie odpowiedzieć podczas kolejnych zajęć.</p> <p>Nauczyciel informuje, czego będzie dotyczyła realizacja najbliższych kolejnych godzin wychowawczych. Nawiązuje do ogłoszonego Roku Janusza Korczak (w widocznym miejscu zawiesza plakat z uchwałą sejmu). Przypomina krótko postać Janusza Korczaka.</p>	10 min	<ul style="list-style-type: none"> - Plansza: Uchwała Sejmu RP z dnia 16.09.2011r. w sprawie ustanowienia roku 2012 Rokiem Janusza Korczaka – Zał. I- Plansza: Metoda sześciu kapeluszy E. de Bona - Zał. II - Papierowe kapelusze w kolorze białym (ilość zależna od ilości uczestników), - Materiały pomocnicze na temat sytuacji dziecka w rodzinie, szkole, grupie rówieśniczej, Polsce i świecie (Zał. IIIA, Zał. IIIB, Zał. IIIC, Zał. IIID) - Papierowe postacie dzieci, na których zostaną zapisane wnioski dyskusji w poszczególnych grupach (5x) - Duży szary papier, - Kolorowe markery 	<ul style="list-style-type: none"> -Skupienie uwagi i nastawienie na współpracę, podjęcie dyskusji. - Zainteresowanie tematem zajęć. - Zdobycie wiedzy na temat Janusza Korczaka. Działań podejmowanych przez RP w celu upamiętnienia pedagoga oraz jego myśli, - Kształcenie umiejętności myślenia twórczego, - Zapoznanie uczniów z jedną z metod rozwiązywania problemów w sposób kreatywny, - Przekazanie uczniom informacji na temat mechanizmów rządzących stosunkami międzyludzkimi, gospodarczymi, politycznymi. - Uczenie się przez działanie. Zainteresowanie rezultatem. Myślenie twórcze, współdziałanie. Umiejętność redukcji

<p>DYSKUSJA WIELOKROTNA Sytuacja dziecka</p>	<p>Omawia metodę sześciu kapeluszy wykorzystując przy tym przygotowany plakat, oraz omawia sposób jej wykorzystania na poszczególnych zajęciach.</p> <p>Kapelusz biały – przyglądamy się faktom, gromadzimy dane. Podejście obiektywne, racjonalne.</p> <p>Kapelusz czerwony – to uświadomienie sobie wszystkich uczuć, szczególnie tych ambiwalentnych, jakie mamy w związku z rozważaną sprawą. Kierowanie się emocjami, intuicją.</p> <p>Kapelusz żółty – to lista korzyści, zalet, naszych nadziei – suma optymizmu, jaki w nas wywołuje dana kwestia.</p> <p>Kapelusz czarny – najczęściej wkładany odruchowo, to myślenie krytyczne, ocena wad i niedociągnięć.</p> <p>Kapelusz zielony – to myślenie twórcze, poszukiwanie możliwości, wariantów, tworzenie pomysłów.</p> <p>Kapelusz niebieski – to przyjrzenie się całości pracy nad problemem z lotu ptaka, z dystansu, próba podsumowania, czyli sterowanie całym procesem, zebranie wszystkiego, co udało się wypracować wszystkim wcześniej.</p> <p>Informuje uczniów, że dziś pracują zakładając biały kapelusz. Mogą myśleć i wyciągać wnioski tylko w tym kolorze kapelusza. Rozdaje każdemu uczniowi po jednym białym papierowym kapeluszu, sam także go zakłada.</p> <p>Uczniowie – aktywnie poznają przedstawione treści, zadają pytania, proszą o ewentualne uzupełnienie tematu, wkładają białe kapelusze.</p> <p>Nauczyciel – przypomina uczniom, że dyskusja, którą za chwilę przeprowadzą w zespołach odbywa się w białym kapeluszu, czyli musi być to podejście obiektywne, racjonalne, pozbawione elementów emocjonalnych, fakty na temat sytuacji dziecka w różnych relacjach społecznych. Dzieli losowo klasę na grupy, określa czas dyskusji, podaje problem pod dyskusję, prowadzi dyskusję ogólną i wybór najlepszego rozwiązania postawionego problemu.</p> <p>Uczniowie – w grupach prowadzą dyskusję na postawiony problem, opracowują efekt tej dyskusji (najpierw merytorycznie na kartkach papieru), następnie wybrane osoby referują wynik pracy grupy. W dyskusji mogą wykorzystać przygotowany przez nauczyciela materiał na temat sytuacji dziecka w różnych dyskutowanych obszarach. Wspólnie z nauczycielem dopracowują podane przez uczniów rozwiązania.</p> <p>Dla uatrakcyjnienia zajęć efektem końcowym dyskusji będzie wpisanie wniosków końcowych</p>	<p>30 min</p>	<p>błędów, przyjęcia cudzych dobrze zaargumentowanych informacji. Traktowanie problemów, jako możliwych do rozwiązania. Koncentracja uwagi, samodzielność, pamięć. Okazywanie zainteresowania rezultatem. Rozpoznawanie możliwości ucznia w dyskusji, w argumentacji. Nabywanie umiejętności argumentacji, negocjacji, komunikacji. Zainteresowanie uczniów sytuacją dzieci w różnych społecznych relacjach,</p>
---	---	-------------------	--

<p>BURZA MÓZGU</p> <hr/> <p>Dzieciństwo bez uczuć</p>	<p>dorosłych. Dzieci (pamiętając, że na głowach mają założone czerwone kapelusze) będą miały za zadanie przedstawić scenkę, dostosowując swoje zachowanie i argumentację do wieku dziecka, które odgrywają;</p> <p>Scenka - Dzieci spotykają się i rozmawiają o dorosłych. Ich rozmowa „prześiąknięta” jest uczuciami. Opowiadają sobie o znanych dorosłych, mogą ich oceniać, złościć się na nich, lub zachwycać się nad ich postawą. Mówią o uczuciach, jakie wywołują w nich różni dorośli. Ważne jest, aby w tej scenie uczniowie nie zapomnieli, że myślą sercem.</p> <p>Trzy grupy dorosłych (rodzice, nauczyciel i po prostu dorośli) mają za zadanie przedstawić scenkę: Przedstawiciele poszczególnych grup dorosłych spotykają się i mówią o uczuciach, jakie wywołują w nich ich dzieci, uczniowie, albo w ogóle dzieci. Ważne jest, aby w prezentowanych scenkach uczniowie pamiętali, że myślą sercem i intuicją.</p> <p>Uczniowie- prezentują zadanie.</p> <p>Po wszystkich prezentacjach uczniowie z nauczycielem próbują przedyskutować wyniki inscenizacji. Ważne jest, by wspólnie wypracować wnioski, na temat wagi uczuć w relacjach międzyludzkich. Potrzeby mówienia o nich i kierowania się nimi. Ważne jest także, by uczniowie zauważyli, że człowiek dorosły nie zawsze myśleć tylko przez pryzmat własnych uczuć, oraz, że uczucia mogą czasem wprowadzać chaos, niespójność w myśleniu. Dziecka zaś ma problem z wyrażaniem i przeżywaniem uczuć, bez względu na to, w jakim znajduje się wieku.</p> <p>Nauczyciel – omawia zastosowaną metodę, zapisuje temat do dyskusji, „ Jaki jest świat dziecka, które zostaje pozbawione uczuć. Jest niekochane przez najbliższych?</p> <p>Uczniowie- podają propozycje rozwiązań. W drugiej fazie na kolejnej papierowej postaci dziecka wypisują te, które uznają za najważniejsze.</p>	<p>7 min</p>		<p>h informacji. Traktowanie problemów, jako możliwych do rozwiązania. Koncentracja uwagi, samodzielność, pamięć.</p>
 <p>LEKCJA III Zakładamy żółty kapelusz</p> <hr/> <p>WPROWADZENIE</p> <p>Świat nie jest obojętny</p>	<p>Nauczyciel – zakłada żółty kapelusz. Rozdaje pozostałe kapelusze uczniom, prosi, by po założeniu w każdym temacie, który na tych zajęciach będziemy omawiali myśleli optymistycznie, widzieli tylko pozytywne strony, byli pełni entuzjazmu. Człowiek, bowiem nie jest tylko do życia nastawiony racjonalnie, emocjonalnie czy pesymistycznie. Ma w sobie także optymizm, który jest bardzo potrzebny.</p> <p>Nauczyciel prosi uczniów, by podali kilka powodów, dla których warto być optymistą..</p> <p>Uczniowie podają powody, „ <i>Dlaczego warto</i></p>	<p>5min</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Tablica; - Kolorowe markery; - Pięć arkuszy do pracy mapą skojarzeń, - Nożyce (kilka sztuk), - Klej, - Kolorowe mniejsze kartki do zapisywania myśli, 	<ul style="list-style-type: none"> - Postawienie zadania, jako sposób na wzbudzenie procesu motywacyjnego,. Koncentracja uwagi, samodzielność. - Poznanie praw dziecka wynikających z Konstytucji RP, Konwencji Praw Dziecka, Deklaracji

<p>BURZA MÓZGU</p> <hr/> <p>Kto czuwa nad bezpieczeństwem i szczęściem dzieci?</p>	<p><i>być optymistą?” Jeden z uczniów zapisuje otrzymane informacje na tablicy.</i></p> <p>Nauczyciel zauważa, że gdybyśmy nie byli optymistami, to także w kwestii dzieci nic od lat nikt by nie robił uznając, że i tak nic się nie zmieni.</p> <p>Nauczyciel –prosi, aby uczniowie znaną już sobie metodą podali jak najwięcej informacji do postawionego problemu, „Kto czuwa nad bezpieczeństwem i szczęściem dzieci? „ Prosi, by uczniowie nie zapominali, że dziś myślą w żółtym kolorze kapelusza.</p> <p>Uczniowie podają przykłady. W kolejnej fazie analizują je z nauczycielem, zapisują najważniejsze na dużej papierowej postaci dziecka. Jeśli uczniowie nie wspomnieli o instytucjach, które czuwają nad prawami dziecka nauczyciel omawia je i dopisuje (np. Rzecznik Praw Dziecka, Konwencja o Prawach Dziecka przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych 20 listopada 1989 r., Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 1997r., Deklaracja Polska dla Dzieci, Polska ratyfikuje Konwencję Praw Dziecka 7 lipca 1991 r.)</p>	<p>5min</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Materiał pomocniczy dla uczniów „ Wspomagacze” – Zał. V - Papierowa postaci dziecka. - Papierowe kapelusze w kolorze żółtym. 	<p>Polska dla Dzieci, Działalności Rzecznika Praw Dziecka, Janusza Korczaka, UNICEFU, - Umiejętność twórczego myślenia, otwartość w prezentowaniu poglądów, pobudzenie ciekawości. Traktowanie problemów, jako możliwych do rozwiązania. Koncentracja uwagi, samodzielność, pamięć. Okazywanie zainteresowania rezultatem. Umiejętność pracy w zespole. Odpowiedzialność za siebie i zespół. Nabywanie umiejętności argumentacji, negocjacji, komunikacji.</p>
<p>MAPA MENTALNA</p> <hr/> <p>Dziecko nie jest samo, dziecko ma sprzymierzeńców</p>	<p>Nauczyciel – podaje problem do rozwiązania i wyjaśnia sposób pracy, dzieli uczniów (losowo) na pięć grup czuwa nad pracą uczniów. Uczniowie podczas pracy mogą korzystać z informacji przygotowanych przez nauczyciela. Prosi uczniów, aby i tym razem pamiętali, że są dziś entuzjastami, optymistami i na problem patrzą z takiej właśnie perspektywy.</p> <p>Uczniowie - każdy z uczniów wypisuje na oddzielnych kartkach swoje skojarzenia odnośnie podanego problemu (zagadnienia). Następnie wszystkie kartki w grupie zostają wymieszane i następuje ich porządkowanie, czyli tworzenie zbiorów i podzbiorów zapisanych skojarzeń. Następnym etapem pracy uczniów jest projektowanie mapy mentalnej poprzez przyklejanie kartek na dużym arkuszu. Uczniowie dopisują nowe hasła, łączą je liniami i strzałkami.</p> <p>Po zakończonej pracy sprawozdawcy grup prezentują wyniki działań swoich grup. Zadania dla wszystkich grup jest takie samo: Opracuj profil wsparcia dziecka przez środowisko rodzinne, szkolne, społeczne (regulacje prawne, pomoc socjalna, regulacje ekonomiczne, polityczne itp.).</p>	<p>30 min</p>		<ul style="list-style-type: none"> - Umiejętność myślenia o problemie w kilku płaszczyznach; racjonalnej, emocjonalnej, optymistycznej, nastawionej na sukces.
<p>DYSKUSJA</p> <hr/> <p>Posumowanie zajęć</p>	<p>Uczniowie i nauczyciel - siadają w kręgu dzielą się refleksjami na temat zajęć. Zastanawiają się także, który z dotychczas</p>	<p>5 min</p>		

	założonych kolorów kapeluszy sprzyjał tworzeniu rozwiązań.			
 <p>LEKCJA IV Zakładamy kapelusz czarny</p> <p>WPROWADZENIE Moje myślenie na dziś</p>	<p>Nauczyciel – zakłada czarny kapelusz. Przypomina, że ten kapelusz zakładamy najczęściej odruchowo. Bywamy ostrożni, mamy wiele wątpliwości, często nie widzimy rozwiązania problemu, zauważamy negatywne strony, możliwe straty i niepowodzenia. Bywa, że wycofujemy się z działania, albo wcale go nie podejmujemy. Krytykujemy też innych.</p> <p>Na poprzednich zajęciach dowiedzieliśmy się jednak, że jest wiele w ludziach chęci do działania, że ludzie nie są obojętni na los dziecka. Zarówno w skali indywidualnej jak i globalnej pracują, by zapewnić mu bezpieczeństwo i szczęście. Mimo, że jak pokazał nam biały kapelusz w każdej sferze życia dziecko może być zagrożone, a jego prawa złamane.</p> <p>Rozdaje pozostałe kapelusze uczniom apelując, aby rozpatrywane na dzisiejszych zajęciach problemy widzieli przez pryzmat czarnego kapelusza, byli więc krytyczni i pesymistyczni.</p> <p>Uczniowie- zakładają czarne kapelusze.</p>	5 min	<ul style="list-style-type: none"> - Czarne papierowe kapelusze w ilości potrzebnej dla każdego uczestnika zajęć, - Arkusze do pracy metodą, metaplanu - 5X – Zał. VI - Materiał pomocniczy – Prawa dziecka – Zał. VII; - Schemat Puzzli – Zał VIII. 	<ul style="list-style-type: none"> -Skupienie uwagi i nastawienie na współpracę, podjęcie dyskusji. - Zainteresowanie prawami dziecka, dostarczenie bodźców oraz możliwości do własnych refleksji. - Uczenie się przez działanie. Zainteresowanie rezultatem. Myślenie twórcze, współdziałanie. Umiejętność redukcji błędów, przyjęcia cudzych dobrze zaargumentowanych informacji. Traktowanie problemów, jako możliwości do rozwiązania.
<p>METAPLAN</p> <p>Prawa dziecka pod nadzorem</p>	<p>Nauczyciel – zapisuje temat na tablicy, dzieli uczniów na małe zespoły, tłumaczy zadanie. Określa czas potrzebny na wykonanie zadania i prezentacji. Każdy zespół pracuje metodą metaplanu z wykorzystaniem przygotowanego przez nauczyciela arkusza. Uczniowie mają za zadanie zanalizować określony problem (każdy zespół otrzymuje wykaz praw, które powinien wziąć pod uwagę):</p> <p>Grupa pierwsza: Prawa dziecka, na straży, których stoi w szczególności Rzecznik Praw Dziecka;</p> <p>Grupa druga: Prawa dziecka, na straży, których stał Janusz Korczak;</p> <p>Grupa trzecia: Prawa dziecka wg Konwencji Praw Dziecka Art.3;</p> <p>Grupa czwarta: Prawa dziecka gwarantowane w Narodowym Planie Działań Na rzecz Dzieci 2004 – 2012 „ POLSKA DLA DZIECI’, Warszawa 2004 r;</p> <p>Grupa piąta: Prawa dziecka wg słów Jana Pawła II;</p> <p>Uczniowie – analizują przedstawiony problem poprzez pytania cząstkowe „Jak jest? Jak być powinno? Dlaczego nie jest tak jak być powinno? Liderzy zespołów prezentują wyniki pracy, pozostali uczniowie uzupełniają informacje. Informacje uzupełnia także nauczyciel.</p>	30min		
<p>ZAKOŃCZENIE I PODSUMOWANIE PRACY</p>	<p>Nauczyciel – wiesza na ścianie dużą planszę, której powierzchnię pokrywa układ</p>			

<p>Burza Mózgu</p> <hr/> <p>„Do ut des – daję abyś dał”</p>	<p>schemat myślenia logicznego. W procesie kreatywnego myślenia ważna jest, bowiem wyobraźnia, intuicja, fantazja, a także dopuszczenie do głosu emocji. W naszym myśleniu staliśmy się, więc na moment dziećmi, spróbowałeś ujrzeć ich świat, ich własnymi oczami.</p> <p>Nauczyciel - informuje uczniów, że przed nimi najtrudniejsze zadanie. Odpowiedź na postawione przed kilkoma tygodniami pytanie „Do ut des – daję abyś dał” Czy tak działają mechanizmy wspomagające dziecko? Czy w swoich działaniach odnoszą sukces?, A jeśli nie, Czy będzie miało to konsekwencje w dalszym życiu dzieci? Jeśli tak, to, jakie i dla kogo?</p> <p>Nauczyciel – dzieli klasę na małe zespoły, (jeśli będzie dużo uczniów w klasie dwa zespoły mogą pracować nad tym samym problemem). Uczniowie - w podzespołach stosując metodę dyskusji „ burzę mózgów” próbują wymienić oczekiwania osób i instytucji wobec dziecka oraz oczekiwania samego dziecka wobec życia.</p> <p>Gr. I – oczekiwania rodziców, Gr. II – oczekiwania szkoły, Gr. III – oczekiwania Państwa, Gr. IV – oczekiwania dziecka wobec życia (oczekiwania mogą być wyrażone w formie marzeń, pragnień dążeń, zamiarów).</p> <p>Każdy zespół otrzymuje arkusz zadaniowy – pusta ramka, w której napisze odpowiedzi. Po wykonaniu zadania prezentacja i dyskusja. Nauczyciel w trakcie dyskusji przypomina jeden z cytatów Janusza Korczaka i prosi, aby spojrzeć na niego przez pryzmat wypracowanych przez uczniów wniosków.</p>	<p>17 min</p>		
<p>ANALIZA SWOT/ PODSUMOWANIE</p> <hr/> <p>Interweniować, czy nie?</p>	<p>Nauczyciel - prezentuje problem i sprawuje nadzór nad pracą uczniów. Dzieli klasę na małe zespoły. W zależności od ilości uczniów kilka zespołów może pracować nad tym samym tematem. Przedstawia tematy do przeanalizowania i przedstawienia. Określa czas wykonania zadania.</p> <p>„ Państwo nie interweniuje w rozwój dziecka, wychowanie, opiekę, kształcenie pozwala rodzicom na pełną swobodę”.</p> <p>„ Państwo interweniuje tylko w niektórych obszarach rozwoju dziecka”</p> <p>„ Państwo interweniuje bardzo mocno w każdej dziedzinie rozwoju dziecka, bardzo mocno ograniczając sprawowanie opieki, wychowania, kształcenia przez prawnych opiekunów”.</p> <p>Zaprasza chętne zespoły do przedstawienia wniosków.</p> <p>Uczniowie podczas pracy określają mocne strony i wynikające z tego szanse oraz słabe strony i związane z tym zagrożenia</p>	<p>20 min</p>		

	<p>rozwiązywanego problemu. Wnioski z przeprowadzonej analizy wpisują na kartach zadaniowych. Po wykonaniu zadania następuje prezentacja prac i omówienie wniosków. Wśród wielu wniosków, jakie zostaną podane podczas dyskusji ważne, aby uczniowie nie stracili obrazu dziecka wypracowanego w toku sześciu kolejnych zajęć. Widzieli jego sytuację, potrzeby, prawa, <i>wspomagaczy</i>, oraz cele poszczególnych osób i instytucji. Zasada Do ut des sprawdziła się, bowiem i w tym przypadku. Nawet, jeśli nasze dawanie nie jest bezinteresowne, jest potrzebne i niezbędne. Jeśli jesteśmy gotowi dawać bezinteresownie, nie oczekując nic w zamian to cudowne „ Czy za miłości można żądać zapłaty...? Jednak, jeśli my dorośli dziś ludzie oczekujemy, aby nasze dzieci przejęły kiedyś nasze obowiązki, stały się dorosłymi szczęśliwymi ludźmi nie możemy zapominać, że dziś są dziećmi, mają swoje prawa, potrzeby i oczekiwania.</p>			
--	--	--	--	--

X. ZAŁĄCZNIKI

Załącznik I Plansza: Uchwała Sejmiku RP z dnia 16.09.2011r. w sprawie ustanowienia roku 2012 Rokiem Janusza Korczaka –

UCHWAŁA SEJMU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ z dnia 16 września 2011 r. w sprawie ustanowienia roku 2012 Rokiem Janusza Korczaka

Janusz Korczak to wybitny polski pedagog, publicysta, pisarz, lekarz i działacz społeczny żydowskiego pochodzenia. Był oficerem Wojska Polskiego, założycielem i opiekunem Domu Sierot w Warszawie. Henryk Goldszmit, bo tak brzmiało jego prawdziwe nazwisko, urodził się 22 lipca 1878 r. w Warszawie, zginął prawdopodobnie 6 sierpnia 1942 r. w Treblince.

Janusz Korczak był światowej sławy prekursorem działań na rzecz praw dziecka. Traktował dzieci nie tylko, jako przedmiot troski ze strony dorosłych. Głosił i realizował w praktyce ideę respektowania praw i interesów dzieci, ich samostanowienia i emancypacji.

Wierność tym poglądom potwierdził własnym życiem. Zginął w komorze gazowej niemieckiego nazistowskiego obozu zagłady w Treblince wraz ze swoimi 192 wychowankami.

W 2012 r. przypada siedemdziesiąta rocznica Jego śmierci.

Sejm Rzeczypospolitej Polskiej, oddając hołd temu wielkiemu człowiekowi, ogłasza rok 2012 Rokiem Janusza Korczaka.

Marszałek Sejmu: G. Schetyna

Zał. II – Plakat omawiający role myślenia w odpowiednim kolorze

Rola i zadania myślenia w odpowiednim kolorze

Kapelusz biały – przyglądamy się faktom, gromadzimy dane. Podejście obiektywne, racjonalne.

Kapelusz czerwony – to uświadomienie sobie wszystkich uczuć, szczególnie tych ambiwalentnych, jakie mamy w związku z rozważaną sprawą.

Kapelusz żółty – to lista korzyści, zalet, naszych nadziei – suma optymizmu, jaki w nas wywołuje dana kwestia.

Kapelusz czarny – najczęściej wkładany odruchowo, to myślenie krytyczne, ocena wad i niedociągnięć.

Kapelusz zielony – to myślenie twórcze, poszukiwanie możliwości, wariantów, tworzenie pomysłów.

Kapelusz niebieski – to przyjrzenie się całości pracy nad problemem z lotu ptaka, z dystansu, próba podsumowania, czyli sterowanie całym procesem, zebranie wszystkiego, co udało się wypracować wszystkim wcześniej.

Zał. III A– Materiały pomocnicze dla uczniów „ Dziecko wobec przemocy domowej”

RZECZPOSPOLITA POLSKA
Rzecznik Praw Dziecka
Marek Michalak

Warszawa, 1 czerwca 2011 roku

GAB/500/04/2011/BS

**Pani
Jolanta Fedak**
Minister Pracy i Polityki Społecznej

Szanowne Pani Minister,

w związku z nałożonym na Rzecznika Praw Dziecka obowiązkiem przedstawienia Sejmowi i Senatowi informacji o skutkach obowiązywania ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. Nr 180, poz. 1493 z późn. zm.), działając na podstawie art. 10 ust. 1 ustawy z dnia 6 stycznia 2000 r. o Rzeczniku Praw Dziecka (Dz. U. Nr 6, poz. 69 z późn. zm.), zwracam się z prośbą do Pani Minister o następujące informacje:

1. ile Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej zleciło badań a ile ekspertyz dotyczących przemocy rodzinnej wobec dziecka w terminie od 1.08.2010 r.?
2. ile środków finansowych przeznaczyło Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej na zlecenie badań i ekspertyz z zakresu przemocy wobec dziecka w rodzinie od 1.08.2010 r.?
3. ile i jakich działań dotyczących promocji świadomości społecznej na temat przyczyn i skutków przemocy wobec dziecka podjęło Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej w terminie od 1.08.2010?
4. ile środków finansowych przeznaczyło Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej na finansowanie programów dotyczących profilaktyki przemocy wobec dziecka w rodzinie realizowanych przez gminy, powiaty, województwa, organizacje pozarządowe, i inne podmioty np. kościoły i związki wyznaniowe w terminie od 1.08.2010 r.?
5. ile zgłoszeń dotyczących przypadków przemocy wobec dziecka w rodzinie wpłynęło do wojewódzkich i miejskich ośrodków pomocy społecznej, w terminie od 1.08.2010r., a ile w poszczególnych latach, w okresie 2006-2009?

6. kto dokonywał zgłoszenia przypadków przemocy wobec dziecka w rodzinie do pomocy społecznej w terminie od 1.08.2010 r. , a kto w poszczególnych latach, w okresie 2006-2009?
 7. jaką odnotowano liczbę przypadków odebrania dziecka rodzinie, w tym z powodu przemocy w rodzinie przez zespoły interwencyjne w terminie po 1.08.2010r. na tle danych o odebraniu dziecka rodzinie / w tym także z powodu przemocy w rodzinie/ w poszczególnych latach w okresie 2006-2009?
 8. jaką liczbę Niebieskich Kart zarejestrowano w pomocy społecznej /w tym ze wskazaniem dziecka jako ofiary przemocy w rodzinie/ odnotowano w poszczególnych latach w okresie 2006-2009, a jaką po 1.08.2010r.?
 9. jaką odnotowano liczbę opiekunów prawnych z dziećmi w domach, schroniskach, hostelach dla ofiar przemocy domowej w poszczególnych latach w okresie 2006-2009 i jaką w terminie po 1.08.2010r.?
 10. jaką liczbę dzieci identyfikowanych przez pomoc społeczną jako ofiary zaniedbywania przez rodziców/opiekunów skierowano do świetlic socjoterapeutycznych i innych placówek opiekuńczo-wychowawczych wsparcia dziennego w poszczególnych latach w okresie 2006-2009 a jaką po 1.08.2010r.?
 11. ilu rodzinom, udzielono pomocy z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego w poszczególnych latach w okresie 2006-2009, a ile po 1.08.2010r.?
 12. ile dzieci powierzono rodzinom zastępczym w poszczególnych latach w okresie 2006-2009, a ile od 1.08.2010r.?
 13. ilu opiekunom prawnym i ilu dzieciom udzielano w Ośrodkach Interwencji Kryzysowej pomocy prawnej, psychologiczno-terapeutycznej w związku z przemocą w rodzinie w poszczególnych latach w okresie 2006-2009 i po 1.08.2010 ?
 14. jaką liczbę przypadków przemocy wobec dziecka w rodzinie zgłoszono w ramach procedury Niebieskie Karty i poza nią z innych resortów? Jakich?
 15. ile grup roboczych ds. przemocy wobec dziecka w rodzinie powołano po 1.08.2010r.?
- Jednocześnie zwracam się z prośbą o przekazanie informacji w terminie 30 dni od daty otrzymania, zgodnie z art. 11 ust 3 ustawy o Rzeczniku Praw Dziecka.

z wyrazami szacunku
Marek Jankowski

MINISTERSTWO
PRACY I POLITYKI SPOŁECZNEJ

SEKRETARZ STANU
Jarosław Duda

DPS- IIA-073-3335-~~50~~MB/11

Warszawa, dnia 30 czerwca 2011 r.

Pan
Marek Michalak
Rzecznik Praw Dziecka

Odpowiadając na pismo z dnia 1 czerwca 2011 r. znak: GAB/500/04/2011/BS dotyczące informacji o skutkach obowiązywania ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. Nr 180, poz. 1493 z późn. zm), którą zarówno Pan Rzecznik jak i Minister Pracy i Polityki Społecznej zobowiązani są przedłożyć Parlamentowi, na wstępie pragnę zwrócić uwagę Panu Rzecznikowi, iż zgodnie z interpretacją przepisów prawa w tym zakresie, wyrażoną przez prawników zatrudnionych w Ministerstwie, Informacja ta powinna być wspólnym dokumentem, o czym informowałem Pana Rzecznika w piśmie wystosowanym w kwietniu bieżącego roku. Niestety do chwili obecnej nie otrzymałem stanowiska w sprawie.

Odnosząc się do pytań zadanych w przesłanym piśmie informuję, że przepisy ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz treść Krajowego Programu przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie wskazują, iż wszystkie działania realizowane w tym zakresie ukierunkowane są na:

1. ofiary przemocy w rodzinie:
 - kobiety,
 - mężczyzn,
 - dzieci,
 - osoby niepełnosprawne,
 - osoby starsze,
2. sprawców przemocy w rodzinie,
3. świadków przemocy w rodzinie.

Minister Pracy i Polityki Społecznej na każdy rok realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie wyznacza priorytety i wszelkie działania w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie na szczeblu centralnym realizowane są w ramach tych priorytetów.

Rok 2010 poświęcony był osobom starszym i niepełnosprawnym, natomiast w roku bieżącym wyznaczone dla Ministra Pracy i Polityki Społecznej działania ukierunkowane są na osoby stosujące przemoc w rodzinie. Planowane jest zatem przeprowadzenie badań

dotyczących profilu sprawców przemocy w rodzinie, przeprowadzenie kampanii społecznej w tym zakresie, a także będą realizowane pozostałe działania wynikające z Krajowego Programu.

Trudno jest zatem odpowiedzieć na pytania dotyczące działań Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej realizowanych od 1 sierpnia 2010 r. w odniesieniu do krzywdzonych dzieci, bowiem takie działania na szczeblu centralnym realizowane były w 2008 r. oraz w pierwszej połowie 2009 r.

W tym okresie Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej opracowało Raport dotyczących dzieci krzywdzonych, przeprowadziło badania na temat zjawiska przemocy w rodzinie wobec dzieci, a także było współrealizatorem Ogólnopolskiej Kampanii Społecznej: „Kocham – Nie Biję”, „Kocham – Reaguję”, „Dzieciństwo bez Przemocy”.

Niemniej jednak pragnę zauważyć, że samorzady lokalne, które realizują zadania wynikające z przepisów ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie w najbliższym środowisku – bezpośrednio z ofiarami przemocy w rodzinie, są w posiadaniu danych będących w kręgu zainteresowania Pana Rzecznika.

Z informacji napływających z kraju wynika, iż Biuro Rzecznika Praw Dziecka kilka miesięcy temu zwróciło się z prośbą do Wojewodów o przesłanie opisu działań na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie – mam nadzieję, że przesłane informacje w pełni wyczerpują wiedzę na temat zadań realizowanych na wszystkich szczeblach samorządów lokalnych.

Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej natomiast, każdego roku sporządza sprawozdanie z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, w którym niektóre informacje dotyczą form udzielonej pomocy ofiarom przemocy w rodzinie w tym dzieciom.

Poniżej prezentuję dane statystyczne w tym zakresie za rok 2010:

Wyszczególnienie	Podmiot prowadzący - Gmina			Podmiot prowadzący - Powiat		
	Liczba osób, którym udzielono pomocy	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba osób, którym udzielono pomocy	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
Interwencja kryzysowa – ogółem	44 329	30 071	94 427	55 198	39 017	112 601
w tym udzielona dzieciom	10 288	5 775	21 426	8 565	5 835	19 348
w tym niepełnosprawnym	594	504	1 869	490	427	1 489
Pomoc całodobowa - ogółem	1 920	1 251	2 775	6 250	2 964	9 397
w tym udzielona dzieciom	620	385	1 210	3 131	1 871	6 347
w tym niepełnosprawnym	12	11	36	165	141	526

Ofiary przemocy w rodzinie, które otrzymują pomoc w ramach interwencji kryzysowej oraz znajdują się w placówkach całodobowych, korzystają z szerokiego spektrum wsparcia, a więc w zależności od potrzeb otrzymują pomoc prawną, psychologiczną, socjalną, pedagogiczną i terapeutyczną. Można więc uznać, że dane zawarte w powyższej tabeli są odpowiedzią na pytanie nr 13.

W kwestii dotyczącej pieczy zastępczej informuję, iż w 2006 r. w rodzinach zastępczych przebywało 61 470 dzieci, w 2007 r. – 64 995 dzieci, w 2008 r. – 65 624 dzieci, w 2009 r. – 65 590 dzieci, natomiast w 2010 r. – 65 950 dzieci.

Jednym z powodów przyznawania świadczeń z pomocy społecznej jest bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego. Zgodnie z danymi zawartymi w Sprawozdaniach MPiPS – 03 z tych powodów w 2006 roku ze świadczeń z pomocy społecznej skorzystało 332 181 rodzin, w 2007 r. – 298 253 rodzin, w 2008 r. – 259 385 rodzin, w 2009 r. – 255 656 rodzin, natomiast w 2010 r. – 252 842 rodziny.

Odpowiadając na pytanie dotyczące liczby Niebieskich Kart wypełnionych przez pracowników socjalnych jednostek organizacyjnych pomocy społecznej informuję, iż: w 2006 r. wypełniono – 18 589 Niebieskich Kart, w 2007 r. wypełniono - 14 291 Niebieskich Kart, w 2008 r. wypełniono - 15 638 Niebieskich Kart, w 2009 r. wypełniono – 15 771 Niebieskich Kart, natomiast w 2010 r. wypełniono – 14 647 Niebieskich Kart.

Ponadto informuję, iż Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej do chwili obecnej nie prowadziło statystyki dotyczącej powoływania grup roboczych przez samorządy gminne, bowiem zgodnie z przepisami ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie jest to zadanie fakultatywne. Natomiast, za pośrednictwem Wojewodów zbieraliśmy informacje dotyczące powoływania zespołów interdyscyplinarnych, z której wynika, iż do czerwca br. W 40% gmin powołane zostały zespoły interdyscyplinarne.

Jeśli chodzi o wysokość środków finansowych przeznaczonych przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej na realizację programów profilaktycznych pragnę poinformować, iż od 2011 r., samorządy lokalne mogą otrzymywać wsparcie finansowe z budżetu Ministra Pracy i Polityki Społecznej w ramach Programu Osłonowego „Wspieranie Jednostek Samorządu Terytorialnego w Tworzeniu Systemu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie” opracowanego w oparciu o przepisy ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. Na dofinansowanie zadań własnych samorządy mogą otrzymać środki finansowe w wysokości 3 000 000 zł.

W marcu br na stronie internetowej Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej ukazało się ogłoszenie o otwartym konkursie ofert, w oparciu o który podmioty uprawnione mogły aplikować o dofinansowanie. Ogłoszenie to zawierało informacje dotyczące warunków ubiegania się o dotacje oraz opis procedury wyboru ofert.

Zgodnie z treścią ogłoszenia podmioty uprawnione mogły ubiegać się o dofinansowanie w ramach następujących priorytetów:

1. Podejmowanie działań mających na celu poprawę sytuacji rodzin zagrożonych zjawiskiem przemocy w rodzinie
2. Podejmowanie działań profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Weryfikacji wniosków pod kątem spełniania wymogów formalnych dokonywali Wojewodowie, natomiast ocenę merytoryczną przeprowadzał Zespół Monitorujący do spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie działający przy Ministrze Pracy i Polityki Społecznej.

Zgodnie z zasadami konkursu lista podmiotów, które uzyskały najwyższą liczbę punktów zostanie zamieszczona na stronie internetowej Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej. Podmioty te otrzymają dofinansowanie na podstawie zawartych z Ministrem Pracy i Polityki Społecznej porozumień.

Na zakończenie pragnę zapewnić Pana Rzecznika, że Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej realizuje szereg zadań mających na celu wypełnienie obowiązków wynikających z ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie w odniesieniu do wszystkich kategorii ofiar.

szczęśliwie

A handwritten signature in black ink, consisting of several stylized, overlapping loops and lines, positioned below the word 'szczęśliwie'.

Zał. III B – Materiały pomocnicze dla uczniów „Dziecko w szkole”

Niebieska Linia, nr 3 / 2003 Dwumiesięcznik poświęcony przemocy

Przemoc w szkole w opinii uczniów

Elżbieta Czyż

Helsińska Fundacja Praw Człowieka na przełomie 1995-1996 roku przeprowadziła badanie ankietowe na ponad 3 tys. uczniów w ponad 100 szkołach. Celem projektu było sprawdzenie, jakie zdaniem uczniów są ich prawa w szkole. Zebrano kilka tysięcy wypowiedzi uczniów, dyrektorów szkół oraz pedagogów szkolnych na ten temat. Obszerne podsumowanie tego projektu zawiera publikacja "Prawa ucznia w szkole. Raport z badań" (oprac. Elżbieta Czyż, Helsińska Fundacja Praw Człowieka, Warszawa 1996). Artykuł ten dotyczy tylko tej części, w której sprawdzano, jaka jest skala przemocy nauczycieli w opinii uczniów oraz jakie konsekwencje spotykają nauczycieli, którym zdarzają się takie zachowania.

Wolność od poniżającego traktowania i karania

Konwencja o Prawach Dziecka w art. 19. stanowi: "Państwa będą podejmowały wszelkie właściwe kroki w dziedzinie ustawodawczej, administracyjnej, społecznej oraz wychowawczej dla ochrony dziecka przed wszelkimi formami przemocy fizycznej bądź psychicznej, krzywdy i zaniedbania bądź złego traktowania (...)".

W art. 3 Konwencji Europejskiej stwierdza się krótko: "Nikt nie może być poddany torturom ani nieludzkiemu albo poniżającemu traktowaniu lub karaniu".

Zgodnie z przepisami oświatowymi w szkole nie wolno stosować kar naruszających godność i nietykalność cielesną ucznia. Z rozmów z młodzieżą, z rzecznikami praw ucznia wynika, że niektórym nauczycielom zdarza się używać wobec uczniów różnych form przemocy fizycznej i psychicznej. Najczęściej wymieniano szarpanie, popychanie, uderzanie ręką, książką, gąbką itp., pociąganie za ucho, a wśród przejawów przemocy psychicznej – straszenie, wyzywanie, stosowanie określeń powszechnie uznanych za obraźliwe i naruszające godność człowieka.

Przemoc fizyczna w szkole w opinii uczniów

68% ankietowanych osobiście nie doświadczyło w szkole przemocy fizycznej. Natomiast zaledwie ok. 33% stwierdziło, iż kolega/koleżanka nie doznał przemocy fizycznej ze strony nauczyciela.

Potoczna wiedza wskazuje, że przypadki przemocy fizycznej częściej dotyczą szkół podstawowych niż średnich, co potwierdza prawie 20% ankietowanych. Mogły to być zdarzenia incydentalne lub wielokrotne. Około 38% uczniów podało, że ich koledzy/koleżanki doświadczyli przemocy w szkole podstawowej. Powtarzające się przypadki przemocy dotknęły osobiście 2, 3% ankietowanych i 5, 7% ich koleżanek/kolegów.

Lokalizacja i typ szkoły a przypadki przemocy fizycznej

Różnice w rozkładzie wypowiedzi wynikają przede wszystkim z faktu, iż szkoły na wsi to zawsze szkoły podstawowe. Wypowiedzi wskazujących na występowanie przemocy jest nieco więcej w szkołach gminnych niż wojewódzkich, co może jedynie wskazywać na pewną tendencję, nie jest istotne statystycznie. Przemocy fizycznej nie doświadczyło ok. 70% uczniów szkół wojewódzkich i 65% miast gminnych.

Przemoc fizyczna a lokalizacja szkoły

Wypowiedzi uczniów szkół publicznych i niepublicznych nie różnią się istotnie statystycznie. Nieco więcej uczniów szkół niepublicznych – 36, 3% badanych, niż szkół publicznych – 28, 2% doświadczyło przemocy, co najmniej raz. Statystycznie istotnie częściej przemoc fizyczna dotyczy uczniów szkół podstawowych niż średnich.

Porównując wypowiedzi uczniów LO i LZ okazało się, że częściej przemocy doświadczały uczniowie LZ niż LO (nie zdarzyło się ok. 63% uczniów LZ i 72% – LO). Przemocy w szkole podstawowej doświadczyło ok. 31% badanych z liceów zawodowych i ok. 23% badanych z liceów ogólnokształcących.

Doświadczenia dotyczące przemocy fizycznej zdecydowanie kojarzone są ze szkołą podstawową.

Konsekwencje dla nauczyciela za stosowanie przemocy fizycznej zdaniem uczniów

Zapytano uczniów, jakie konsekwencje poniósł nauczyciel, któremu zdarzyło się uderzyć ucznia. Rozkład

Rodzaj konsekwencji	Liczba ankietowanych	Procent
nauczyciel przeprosił ucznia	123	4,0
nie było konsekwencji	1652	54,1
nie wiem	616	20,2
inne	106	3,5
brak danych	557	18,2
ogółem	3054	100,0

odpowiedzi był następujący:

Ponad połowa uczniów uważa, że nauczyciel nie poniósł żadnych konsekwencji. Jedynie 4% stwierdziło, że nauczyciel przeprosił ucznia. Pozostali nie wypowiedzieli się lub nie wiedzą, czy były takie konsekwencje. W kilku przypadkach, ci, którzy wybrali kategorię "inne" wpisali, że nauczyciel został zwolniony, lub dyrektor/wychowawca rozmawiał z nauczycielem.

Przemoc psychiczna w szkole w opinii uczniów

Podobnie jak o przemoc fizyczną zapytano o przemoc psychiczną rozumianą, jako wyzywanie, poniżanie,

Przemoc psychiczna	Wobec badanego		Wobec kolegi/koleżanki	
	liczba ankietowanych	procent	liczba ankietowanych	procent
zdarzyło się	299	9,8	189	6,2
kilka razy	763	25,0	894	29,3
wiele razy	510	16,7	730	23,9
nie zdarzyło się	1245	40,8	931	30,5
w szkole podstawowej	209	6,8	262	8,6
brak danych	28	0,9	48	1,6
ogółem	3054	100,0	3054	100,0

stosowanie presji psychicznej itp.

Przemoc psychiczna w szkole jest zjawiskiem znacznie częstszym niż fizyczna. Prawie 60% uczniów doznało jej osobiście, a prawie 70% wie, że doświadczyli jej koleżanka/kolega. Tym razem odpowiedzi "zdarzyło się w szkole podstawowej" jest procentowo znacznie mniej niż w przypadku przemocy fizycznej.

Lokalizacja szkoły ma wpływ na rozkład odpowiedzi: przemoc psychiczna nieco częściej występuje w szkołach dużych miast niż na wsi. Inaczej, niż w przypadku przemocy fizycznej, co może warto zauważyć, choć trzeba pamiętać, że szkoły na wsi to szkoły podstawowe, co jest istotne w tym przypadku.

O przemocy psychicznej częściej informują uczniowie szkół średnich niż uczniowie szkół podstawowych. Istotnych różnic między wypowiedziami uczniów szkół publicznych i szkół niepublicznych nie zauważono. Na przemoc psychiczną skarży się nieco więcej uczniów liceów ogólnokształcących niż liceów zawodowych. W przypadku przemocy fizycznej – odwrotnie. Około 50% uczniów LZ i ok. 57% uczniów LO doświadczyło przemocy psychicznej. Przemoc nie zdarzyła się 35% badanych z LO i 41% z LZ. Przemocy wobec koleżanki/kolegi nie zauważyło 30% uczniów LZ i 23% uczniów LO.

Konsekwencje dla nauczyciela za stosowanie przemocy psychicznej zdaniem uczniów

Zapytano uczniów, czy nauczyciele ponoszą konsekwencje w przypadku, jeśli zdarzy się im np. obrazić, wyzwać,

Rodzaj konsekwencji	Liczba ankietowanych	Procent
przeprosił ucznia	45	1,5
nie było konsekwencji	1908	62,5
nie wiem	619	20,3
inne	43	1,4
brak danych	439	14,4
ogółem	3054	100,0

poniżyć ucznia.

Ponad 60% ankietowanych, o kilka procent więcej niż w badaniu dotyczącym konsekwencji za przejawy przemocy fizycznej, uważa, że nie było żadnych konsekwencji. Jedynie 1, 5% uczniów (w przypadku przemocy fizycznej – 4, 5%) podało, że nauczyciel przeprosił ucznia. Pozostali nie wiedzą lub nie wypowiedzieli się.

Przemoc w szkole a płeć i status ucznia

Przemoc	Płeć		Status			
	dziewczeta	chłopcy	„dobry”	„przeciętny”	„podporządk”	„niepodporz”
zdarzyło się	6,4	18,2	9,6	13,5	8,2	18,4
	53,8*	49,5*	49,2*	54,5*	46,9*	62,2*
nie zdarzyło się	77,5	56,3	74,1	62,8	72,7	59,1
	39,9*	42,7*	43,6*	38,9*	46,3*	30,5*
w szkole podst.	16,1	25,5	16,3	23,7	19,0	22,4
brak danych	6,3*	7,8*	7,1*	6,6*	6,7*	7,3*
ogółem N=100%	1725	1278	1486	1483	2008	986

Gwiazdką oznaczono wartości dotyczące przemocy psychicznej.

Zgodnie z przewidywaniami, okazało się, że częściej przemoc fizyczna dotyczy chłopców niż dziewcząt, (ale w przypadku przemocy psychicznej nie ma istotnych różnic ze względu na płeć); częściej doświadczali jej uczniowie określający się, jako "przeciętny" i "słaby" niż ci, którzy mówią o sobie "dobry" lub "bardzo dobry"; częściej charakteryzujący siebie, jako "nie zawsze podporządkowany, miewający konflikty" niż "podporządkowany".

Przypadki przemocy w szkole

W szkołach, w których samorząd jest oceniany, jako aktywny, z opinią, którego liczą się nauczyciele, uczniowie mają mniej doświadczeń związanych z przemocą.

Podsumowanie

Jak wynika z przedstawionych badań, przemoc nauczycieli wobec uczniów nie jest zjawiskiem marginalnym. Nawet, jeżeli uwzględnimy, że badaliśmy subiektywne odczucia, a nie obiektywne fakty, to jednak liczba badanych, którzy twierdzą, że doświadczyli przemocy ze strony nauczycieli budzi niepokój.

Ponad 30% ankietowanych doświadczyło przemocy fizycznej i dwukrotnie więcej przemocy psychicznej. Przemoc fizyczna częściej zdarzyła się uczniom szkół podstawowych niż średnich. Natomiast przemoc psychiczna wydaje się być bardziej dolegliwa w szkołach średnich. Większość uczniów nie ma poczucia, że nauczyciel ponosi za takie zachowanie jakiegokolwiek konsekwencje. Zaledwie kilka procent uczniów przyznaje, że nauczyciel przeprosił ucznia. Wydaje się, że uczniowie nie mają wystarczającej ochrony przed przemocą i złym traktowaniem, tym bardziej, iż zdaniem dyrektorów problem, jeżeli w ogóle występuje, jest marginalny (incydenty). Uczniowie nie zawsze skarżą się w obawie przed większymi konsekwencjami. Nie mają też poczucia, że złożenie skargi pomoże, a czasem wręcz uważają, że zaszkodzi.

Zatem, mimo jasnych, w tym przypadku zapisów prawnych, zarówno w ustawie o systemie oświaty, jak też w ramowym statucie szkoły, nakazujących poszanowania godności ucznia, zakazujących stosowania kar cielesnych, praktyka pokazuje, że zapisy mają jedynie charakter deklaracji trudnych do wyegzekwowania.

Zał. III C – Materiały pomocnicze dla uczniów „Dziecko w grupie rówieśniczej”

Anna Marszałek

Specyficznym pojęciem w rozumieniu pedagogicznym są grupy rówieśnicze. Nazwa ta odnosi się w szczególności do grup dziecięcych i młodzieżowych. Już od najwcześniejszych lat należymy do grup w przedszkolu, w szkole. Uczymy się tam współdziałania, zdobywania doświadczenia społecznego. Grupa uczy nas różnych ról społecznych, dostarcza nam pozytywnych lub negatywnych emocji. Grupa rówieśnicza powstaje spontanicznie bez udziału dorosłych. Tworzy ona naturalne metody regulowania zachowań, wewnętrznej organizacji a przy okazji pełni funkcje wychowawcze dla jej zbiorowości. Nie posiada specyficznych wzorców działania, racjonalnych celów, dąży jedynie do zabawy, do spontaniczności, wyladowania energii witalnej bez racjonalnych form i sztywnych norm. Zachowanie tej grupy regulowane jest przez aktualne nastawienia jej członków. Zmienność form życia zbiorowego, celów i zabaw powoduje, że grupa taka może być nazywana spontaniczna, żywiołowa. Wydawać się może, że w tych grupach dziecięcych nie tworzy się system funkcjonowania, jednak nawet tutaj tworzą się systemy wpływów, które z czasem zmieniają się w wyraźne struktury, układy personalne nastawione na spełnianie celów i ról społecznych. Spośród grup rówieśniczych można wyróżnić trzy „organizacje”: dziecięce grupy zabawowe, bandy, młodzieżowe paczki, kliki, młodzieżowe grupy dewiacyjne (gangi, bandy przestępcze) Do grup rówieśniczych zaliczamy spontaniczne grupy nieformalne (grupy zabawowe, paczki) oraz formalne grupy dziecięce i młodzieżowe (organizacje, koła zainteresowań, kluby).

W grupie nieformalnej podstawowym czynnikiem jest więź emocjonalna łącząca poszczególnych członków i zaspokajająca ich potrzeby psychiczne. Takie grupy nie są odgórnie organizowane, powstają spontanicznie i nie zawsze można mieć nad nimi kontrolę wychowawczą. Grupy formalne są odgórnie i planowo organizowane, spełniają określone zadania, mają stałą strukturę organizacyjną i są kontrolowane przez jednostki nadrzędne. Takimi grupami są też klasy szkolne. Grupa rówieśnicza zaznacza swój wpływ bardzo wcześnie. Już trzyletnie dzieci łączą się w małe grupy dla wspólnej zabawy. Wraz ze wzrostem dziecka grupa rówieśnicza rozrasta się i wzrasta jej stabilność. Największy wpływ grupy rówieśniczej na jej członków zauważamy w wieku szkolnym. Wspólne upodobania, zainteresowania, podobne poglądy na dany temat w dużej mierze decydują o przynależności do danej grupy czy paczki. W całości oddziaływań wychowawczych na jednostkę grupa rówieśnicza pełni niezastąpioną funkcję w procesie socjalizacji. Zaspokaja ona te potrzeby społeczne, których wychowawcy, reprezentujący pokolenie dorosłych, nie są w stanie zaspokoić: potrzebę przynależności do zespołu, którego członkowie pełnią równorzędne, choć zróżnicowane role społeczne, potrzebę nawiązywania kontaktów towarzyskich oraz wymiany poglądów i opinii bez udziału dorosłych. Dzięki silnej motywacji uczestnictwo w grupie rówieśniczej - w zależności od pełnionej tam roli – wzmacnia poczucie własnej wartości i poczucie społecznej przydatności jednostki. Pozycja dziecka w grupie rówieśniczej zależy od zespołu czynników, wśród których najważniejsze wydają się stosunki z rówieśnikami, a zwłaszcza zbiór cech określanych, jako koleżeństwo, aktywność, przejawianie inicjatywy w grupie, bezpośredni udział w organizowanych wspólnie działaniach powiązanych z poczuciem więzi między członkami grupy i całą grupą. Grupa rówieśnicza tworzy określoną strukturę stosunków międzyosobowych. Zawarte są w niej, co najmniej trzy elementy, które tworzą jej istotę stosunków społecznych w grupie: układ hierarchii wewnętrznej grupy, układ decyzji i system kanałów komunikacji, układ i rodzaj więzi między członkami grupy. Wszystkie wymienione elementy mogą występować w niezliczonej liczbie wariantów, stwarzając wiele okazji wychowawczych dla dziecka. W zespole klasowym każdy uczeń posiada określone miejsce w strukturze społecznej lub inaczej zajmuje określoną pozycję, rozumianą, jako całościowy kształt stosunków łączących go z kolegami w klasie. Miejsce, jakie uczeń zajmuje wśród kolegów w klasie jest ważnym czynnikiem osobotwórczym. Pozycja będąca wyrazem zaufania i przychylności zespołu sprzyja rozwojowi osobowości ucznia i jego dojrzewaniu społecznemu. I odwrotnie, pozycja ucznia odrzuconego, lekceważonego i niedarzonego zaufaniem, osłabia w nim wiarę w siebie, budząc poczucie krzywdy i nieufności do ludzi. Uczniowie młodszych klas szkoły podstawowej nie tworzą jeszcze zwanego zespołu. W każdej organizującej się klasie wychowawca omawia z uczniami regulamin szkoły, zapoznaje ich z przepisami i obowiązującymi normami regulującymi zachowanie się, mówi o konsekwencjach wynikających z nieprzestrzegania ich. Wychowawca włącza uczniów do pełnienia różnorodnych funkcji na terenie klasy lub szkoły, tworzy strukturę organizacyjną społeczności uczniowskiej. W klasie szkolnej rozwijają się różne formy życia społecznego. Powstają zwyczaje klasowe, sposoby zachowania się, maniery, specyficzne reakcje, jak np. śmiech całej klasy z przyczyn pozornie niezrozumiałych. Tworzy się solidarność klasowa, często pojęta fałszywie, która może krzywdzić kolegę, jeśli polega np. na ukrywaniu winnych, notorycznie dopuszczających się różnego rodzaju wykroczeń ze szkodą dla klasy lub szkoły. W klasach, w których wychowawca nie panuje nad istniejącym w nich życiem społecznym, mogą rozwijać się niepożądane formy zachowania, tolerowane lub akceptowane przez uczniów. Rola wychowawcy, który nie jest członkiem grupy klasowej i nie tkwi w grupie, jest inna niż rola przywódcy grupy. Wychowawca powinien zdawać sobie sprawę z tego, że oprócz spostrzeganego przezeń zewnętrznego nurtu życia klasy istnieje drugi nurt – wewnętrzny, mało dostrzegalny, bo dostępny tylko uczniom. Ten drugi nurt może być ważniejszy dla życia klasy niż ten zewnętrzny, oficjalny. Wychowawca powinien starać się poznać ten ukryty nurt i, jeśli jest on destrukcyjny i aspołeczny, osłabiać jego działanie. W tym celu wychowawca powinien współpracować z klasą, a nie dyrygować nią, szukać przyczyn niepowodzeń wychowawczych i usuwać je.

Literatura:

Przetacznikowa M. Włodarski Z. (1980) Psychologia wychowawcza. Warszawa, PWN.

Pilch T. Lepalczyk I. (1995) Pedagogika społeczna. Warszawa, Żak.

Źródło: <http://sod.ids.czyst.pl/publikacje2/I910/I910.pdf>

Zał. III D – Materiały pomocnicze dla uczniów „Dziecko w Polsce”

Polityka - nr 27 (2511) z dnia 2005-07-09; s. 27-30 Kraj / Skazani od urodzenia Barbara Pietkiewicz

Bieda ma twarz dziecka

Kto w Polsce jest najbiedniejszy? W opinii potocznej emeryci i renciści. Bieda to starość. Jest inaczej. Bieda w Polsce ma twarz dziecka. Co trzecie żyje w naszym kraju w rodzinie wspomaganej przez pomoc społeczną. Biednych dzieci jest więcej niż biednych dorosłych.

Są w Polsce getta biedy. Socjologowie z Łodzi stwierdzili to z przerażeniem. Biedne dzieci? Owszem, głodne, oblepione muchami, chude – afrykańskie. Ale na przykład w Anglii? Ale u nas? Zmieniła się jednak na świecie definicja biedy dziecka, wedle, której to już nie tylko głód ani nawet niedożywienie. To także brak miejsca do odrabiania lekcji, osobnego łóżka, pościeli, ciepłej wody, środków czystości, ubrań, butów, podręczników, niemożność pójścia na basen, wyjechania na wycieczkę, na zieloną szkołę, brak lekcji języków. To także bicie, obojętność i chłód rodziców.

Dziecko biedne po prostu nie ma nic z tego, co mają inne przeciętne dzieci w klasie. Bez swej winy, automatycznie. Z powodu urodzenia się w rodzinie alkoholików, agresywnej, wielodzietnej, rozbitej, dotkniętej niepełnosprawnością. Przywykliśmy myśleć, że taka bieda przydarza się, bywa. Że jest jakos „naturalna”.

Ale bieda w Polsce się demokratyzuje – jak pisze dr Jolanta Grotowska-Leder, socjolog z Uniwersytetu Łódzkiego. Rozsypuje się na warstwy średnie. Jest – dodaje prof. Wielisława Warzywoda-Kruszyńska, dyrektor Instytutu Socjologii UŁ – codziennym doświadczeniem kilku milionów dzieci żyjących

w zwyczajnych strukturach rodzinnych, a jej przyczyn nie da się ograniczyć do zaniedbań rodziców.

W analizach socjologicznych i statystycznych zajmowano się dotychczas gospodarstwami domowymi

w całości. Ostatnio dziecięca bieda staje się coraz częściej tematem osobnych analiz. Więć wiadomo, że wśród 100 polskich dzieci prawie 30 żyje w rodzinach wspieranych przez pomoc społeczną. Wśród ogółu dzieci spotyka się więcej dzieci biednych niż wśród ogółu dorosłych – biednych dorosłych. Ten wskaźnik – stopa biedy dzieci – średnio w kraju wynosi 26 proc. W 6 województwach stopa biedy dzieci przewyższa średnią krajową – w Świętokrzyskiem i Warmińsko-Mazurskiem sięga 40 proc., w Podkarpackiem, Kujawsko-Pomorskiem, Podlaskiem i Lubuskim waha się między 30 a 40 proc.

Wielisława Warzywoda-Kruszyńska z zespołem pracowników przeprowadziła pierwsze w Polsce rozległe badania biedy dziecięcej w całej Łodzi i całym województwie łódzkim. Podobne badania prowadziła prof. Elżbieta Tarkowska, socjolog z PAN z Warszawy, na niektórych terenach popegeerowskich.

W potocznej opinii w mieście nie ma aż takiego ubóstwa jak na terenach popegeerowskich. Badacze łódzcy skonstatowali jednak, że przerażający niedostatek jest także w Łodzi, gdzie wyodrębniono aż 17 jej skupisk. A i w samym Łódzkiem, które ogólnie takiej złej stopy biedy nie ma, są gminy, w których biedne jest nawet, co drugie dziecko.

Skąd się biorą biedni?

Biedni zwykle są potomkami biednych. Ale w Polsce nie jest to taka prosta zależność. Relacje z międzywojnia pełne są obrazów z piwnicznych izb w mieście i czworacznych chałup na wsi: dzieci z krzywicznymi nogami i wzdętymi brzuchami, wyławiające z rynsztoków oberki z kartofli.

Te, które zdołały przetrwać głód, choroby, wojnę i doczekały PRL, pokończyły szkoły zawodowe, stając

się ludem pracującym miast i wsi. Zatrudnienie czekało wtedy jak na talerzu. Bieda znikła. – *Jeśli się*

przechowała, to w rodzinach alkoholików i była traktowana, jako incydentalna – mówi Wielisława

Warzywoda-Kruszyńska. Dzieci ludu pracującego miały kolonie, paczki świąteczne i przyfabryczne

przedszkola. Kiedy dorosły, nie miały problemów z pracą. Wiecznie głodny ludzi przemysł wchłaniał każdą liczbę robotników.

Gdy skończył się socjalizm, mieli po 40–50 lat. Stanęli oko w oko ze zwolnieniami grupowymi. Usłyszeli,

że są za starzy, niekonkurencyjni. Ich rodzice mieli poczucie sukcesu, ci – przeżywają degradację,

stacząc się w biedę. Na nic ich nie stać. Jeśli z kolei ich dzieci powieliły marne wykształcenie, już na

progu dorosłego życia są niekonkurencyjni. Już nie wystarczy po prostu „pójść na tkalnię”.

Jak zauważa Jolanta Grotowska-Leder, efekty realizowanej przez Polskę Ludową polityki wyrównywania

szans okazały się dość szybko mało znaczące w nowych realiach. Węgierska socjolog Julia Szalai sądzi,

że socjalizm nie wyeliminował, a tylko przysłonił biedę, która, gdy upadł, pojawiła się z całą mocą wśród

dzieci tych, którzy i przed wojną byli biedni. W socjalizmie byli oni zatrzaśnięci jak w pułapce, ponieważ

nie mieli możliwości nabycia umiejętności niezbędnych do uczestnictwa w grze rynkowej. Bieda wróciła. Nie tak skrajna jak przed wojną. Ale też zmieniły się standardy.

W każdym dużym mieście są skupiska biedy czasem właśnie od przedwojnia, na przykład na warszawskich Szmulkach. Nowsze getta wyrosły w niegdyś dostatnich ciągach kamienic wielkomiejskich śródmieść, do których wprowadziła się po wojnie biedota z przedmieść.

Bieda gettowa zagęszcza się, koncentruje, obrasta nową tkanką. Nowi mieszkańcy zwykle poprzednie mieszkanie utracili po eksmisji – nie płacili świadczeń. W mieszkaniach gettowych wszystko jest zwykle gorsze. Brak ciepłej wody, wspólna ubikacja na piętrze albo na podwórku, domowe urządzenia nieczynne. Sprzęty liche, lodówka i pralka często zepsute. Pościeli z reguły się nie używa albo od miesięcy nie pierze. Łóżka pełnią funkcję szaf, leżą na nich sterty ubrań. W ubraniach się chodzi non stop, nie zdejmując ich na noc, nie pierze, aż się rozpadną. Potem się po prostu wyrzuca i idzie do organizacji pomocowych po nowe. Pracownicy z opieki społecznej z Pragi Południe opowiadają, że kiedy wysyłali dzieci z tamtejszej biednej enklawy na kolonie, nie miały one ręczników. Ponieważ na wielką rodzinę było ich tylko trzy i musiały zostać w domu. Jeśli nawet nowi przybywający do enklawy mieszkańcy mieli choćby nieco odmiennie standardy, to nie tylko nie świecą przykładem, jak można by sądzić, ale dopasowują się do sąsiadów. Bieda jest, bowiem zaraźliwa. Bogactwem człowiek się nie zarazi, z biedą idzie jak z płatką.

Kawa musi być

Rodziny z enklaw nie mają przyjaciół. Mają znajomych żyjących tak samo jak oni. Beata Kita i jej koleżanki z Ośrodka Pomocy Społecznej z Pragi Południe zauważyły, że mieszkańcy enklaw nie wyjeżdżają nawet ze swej dzielnicy „do Warszawy”, czyli na drugi brzeg Wisły. Nie odwiedzają też dalszych rodzin, bo bilety są zbyt drogie. Dzieci nie znają historii rodziny – mówi prof. Hanna Palska, socjolog. Ani ciotek, ani wujów, kuzynów, o pradziadkach niczego już nie wiedzą, a i o dziadkach często także nie.

Badania Hanny Palskiej wykazują, że w rodzinach, które pokonały biedę, albo w takich, gdzie wyłamało się z niej dziecko, zawsze był ktoś znaczący. Jakaś wspaniała babcia albo wuj kombatanant. Nawet, jeśli już nie żyje, jest dla rodziny wzorem i punktem odniesienia.

Niechęc do wyjazdów bierze się i stąd, że biedni czują się dobrze tylko między swymi. Są, więc uwięzieni społecznie. Dzieje się tak, dlatego, jak wyjaśniali Jerzemu Rossie ze Szkoły Policealnej Pracowników Służb Socjalnych z Gorzowa Wielkopolskiego, że nikt od nich niczego nie potrzebuje. Bo oni nie mogą nikomu niczego dać. Mogą najwyżej postawić znajomemu piwo, jeśli się właśnie wzięło zasiłek albo złapało jakąś krótką fuchę, mogą postać w bramie z tym znajomym, wypić kawę – ot, i wszystko. Kawa musi być. Może nie być jedzenia albo byle, jakie, środków czystości, butów, zeszytów dla dziecka. Ale kawa musi. I papierosy. I alkohol. W kulturze biedy to towary pierwszej potrzeby. Kultowe.

Ludzie z biednych gett oszczędzają przede wszystkim na jedzeniu. Kupuje się chleb, mąkę, kartofle, najtańszy tłuszcz, kapustę. W dniu wypłaty zasiłków – słodycze dla dzieci. Czasem jakieś pomarańcze. Zwykle gotuje się gar zupy z wszystkiego, co pod ręką, i je się ją przez parę dni z chlebem na śniadanie, obiad i kolację. Dzieci nie dostają jedzenia z witaminami. Kiedy w warszawskiej świetlicy socjoterapeutycznej na Pradze panie kucharki upitraszyły jajka faszerowane pieczarkami, dzieci nie chciały tego jeść. Uwielbiają kaszę polaną skwarkami z mlekiem. Bo to jest pyszne, odświętne jedzenie. Komorne mieszkańcy enklaw starają się płacić. Jeśli czegoś się boją, to – panicznie – eksmisji. Prąd nie stanowi wydatku, większość ciągnie go na lewo.

Prąd to telewizor. Nawet w najbiedniejszych rodzinach telewizor być musi. To serce rodziny. Główny sposób zabijania czasu. Niezbędnym wydatkiem jest też wypożyczanie filmów na kasetach: sensacyjnych, kryminalnych i przygodowych. Ogląda się je tuzinami, do oporu. Razem z dziećmi, kiedy już przyjdą gdzieś z podwórek. Ostatnio, twierdzą panie z Ośrodka Opieki Społecznej na Pradze Południe, niezbędnikiem enklawowym jest też telefon komórkowy.

Są, bo są

Konsultantki z OPS na Pradze Południe usiłują sobie przypomnieć, ile dzieci z dziesiątków rodzin, którym pomagają, dobrze się uczy. Doliczają się trójki.

One gorzej niż inne w klasie piszą i rysują, bo w domu nikt im nie daje kredek i papieru. Nikt nie czyta im bajek. Nie chodzą do przedszkola, bo to za drogie. – *A przedszkola są niezwykle ważne* – mówi Wielisława Warzywoda-Kruszyńska. – *Mogą wyrównać brak przygotowania do szkoły, którego dzieci nie otrzymują w domu.* Tymczasem z raportu Ministerstwa Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej wynika, że większość dzieci w wieku 3–5 lat nie chodzi do przedszkola. W całym woj. podlaskim na wsiach jest ich 23, w warmińsko-mazurskim – 63, kujawsko-pomorskim – 87. Tracimy główną możliwość włączenia dziecka w społeczność szkolną. Potem takie dzieci porzucają naukę na poziomie podstawowym lub gimnazjalnym.

Edukacja przedszkolna w środowisku gettowym, jak wszystko (prócz zasiłków), co przychodzi z zewnątrz, nie jest przyjmowana łatwo i skwapliwie.

OPS z Pragi załatwił darmowe przedszkola. Matki przyprowadziły dzieci raz i drugi. I potem już nie chciały. Te dzieci są często słabsze, bo matka w ciąży nie przerwała palenia i picia. Łatwiej im złapać infekcje. Kiedy więc wymagają lekarstwa, matki rezygnują z dalszego posyłania dziecka. Zresztą one musiałyby codziennie wcześniej wstawać. Nie potrafią być systematyczne. Nikt w rodzinie tego nie potrafi. Dzieci chodzą, co prawda do szkoły, bo muszą. Dorośli nie muszą niczego.

Mężczyźni najczęściej nie są żywicielami rodziny. Przez matkę i dzieci widziani są często, jako objadający ich pasożyty. „Możemy postawić niepokojącą hipotezę o wzmocnieniu się negatywnego przekazu pokoleniowego wśród mężczyzn – pisze Agnieszka Golczyńska-Gondras z UŁ. – Biedni mężczyźni otrzymują coraz mniej zasobów edukacyjnych, kulturowych i emocjonalnych od swych rodziców i one maleją z pokolenia na pokolenie. Przerażający jest obraz losów kolejnych generacji wychowanych z tym malejącym przekazem”.

Apatyczne i bierne są także matki. Jednak w wielu rodzinach to matka wyrasta na bohaterkę. Stara się udźwignąć sama zaopatrzenie w domu i opłacić świadczenia. Takie matki, jak stwierdza Jolanta Grotowska-Leder, albo poszukują wsparcia we wszystkich możliwych organizacjach pomocowych, w kościołach, fundacjach itp. (nabierają w tym dużej znajomości rzeczy i skuteczności), albo imają się dorywczej, sezonowej – każdej proponowanej im pracy. Albo stosują obie strategie razem.

W takich rodzinach nie ma głodu. Pojawia się on w tych, w których – jak powiedziała jedna z pracownic opieki społecznej w Łodzi – dzieci obchodzą rodziców mniej niż kawa, papierosy i telewizor. Są, bo są.

Budne i śmierdzą

Ubrania dzieci z enklaw biedy czuć grzybem, stęchlizną i moczem, bo one często zsikają się w nocy do łóżka. Moczzenie to skutek awantur w rodzinie. Biedzie towarzyszy często przemoc. I chłód. Matka z łódzkich badań tłumaczyła, że nie ma nerwów do dzieci. Musiałaby chyba butelkę nerwosolu wypić, żeby je przytulać i takie tam... Bezrobocie, beznadzieja, niska stopa życiowa powodują, że agresja zastępuje inne sposoby porozumiewania. Przejmują ją także dzieci. Są „niegrzeczne”. Inne dzieci nie chcą się z nimi bawić, bo są brudne i śmierdzą.

– *Dzieci z enklaw biedy są stygmatyzowane w szkole* – mówi Wielisława Warzywoda-Kruszyńska. – *Życie w skupiskach biedy oznacza dla nich społeczną izolację, brak pozytywnych wzorów zachowania i awansu. Dzieci nie wierzą w to, co mówią nauczyciele, że wyniki w nauce przełożą się na lepsze życie, bo nie potwierdzają tego ich rodzice.*

Przed supermarketami odwożą wózki, żeby wyjąć z nich monetę. Usiłują natrętnie myć szyby na skrzyżowaniach, zbierać butelki do skupu. Kradną w sklepach. W wielu rodzinach, jak stwierdzono w badaniach łódzkich, każe się im zadbać o wyżywienie domowników i traktuje, jako żywicieli. Szkoły nastawione na „ucznia modelowego” – zdrowego, zadbanego, z dobrze funkcjonującej rodziny, gdzie wagary i słaby stopień traktuje się jak dramat, dyskretnie starają się pozbyć ucznia, który zaniża poziom i jest kłopotliwy. Odesłanie ancymona do szkoły specjalnej jest praktykowane często wbrew opinii psychologów.

Jeśli jednak szkoła znajduje się w enklawie biedy, stara się im pomóc. Dla tysięcy takich dzieci szkolne obiady są ratunkiem przed awitaminozą, chorobami z niedożywienia, a nauczyciele na głowie stają, żeby obiady były. Siłaczki XXI w. składają się ze swych bieda-pensji na buty i podręczniki, jak w Prabutach, organizują „bank kanapek” jak w Zgierz, zbierają ubrania, pukają do fundacji, proszą, żebrzą. Trzymają w szkołach pralki – żeby cichcem uprać zasikane spodnie. Wciągają do pomocy księży (coraz więcej jest takich przypadków). Urządzają festyny, zbiórki i co tam jeszcze – jak w straszliwie biednych szkołach koło Bornego-Sulimowa, które mają szczęście, jak wiele takich szkół, do fantastycznych nauczycieli. Gdy dziecko marnieje, zapychane kartoflami i bite przez tatę w domu, na bok idą literki. Ale to literki, nauka są jedyną szansą wyrwania dzieci z getta biedy. Jedyną prawdziwą. Tylko wykształcenie jest dla nich kołem ratunkowym. I trzeba je rzucić już w przedszkolu.

Przybywa w Polsce fundacji pomagających dzieciom, (choć niektóre z nich to twory malowane), przybywa stypendiów. W gminach opracowywane są programy walki z biedą, które często są zbiorami pobożnych życzeń, ale dobrze, że problem dostrzegają. Trzeba w Polsce pospolitego ruszenia, żeby ograniczyć biedę dzieci. Nie głód. Głodu nie ma. Bieda dzieci, jako skrajna nierówność szans, jest dostatecznym wstydem państwa.

Likwidowanie biedy dziecięcej jest przy tym czystym zyskiem społecznym. Inaczej będą nam rosły następne pokolenia zasiłkowe. Niebieskie ptaki, kiedyś mówiono. Ani niebieskie, ani ptaki. Biedne obskubane wróble, niższe wzrostem, gorsze zdrowiem, z marniejszym wykształceniem, z podatnością do kradzieży. Bomba z opóźnionym zapłonem.

Przez ubiegłe wieki upowszechniano pogląd, że bieda uszlachetnia, bogactwo deprawuje. Pogląd, że bieda sama w sobie żadnych funkcji uszlachetniających nie ma, stał się powszechny już nie tylko w krajach protestanckich. – *Ubóstwo* – twierdzi Tomasz Bilicki z Katolickiego Centrum Służby Rodzinie w Łodzi, które z wielkim oddaniem próbuje pomagać dzieciom z enklaw biedy – *jest patologią samą w sobie. Nie każda biedna rodzina jest patologiczna, ale ta, która nie wypełnia swojej funkcji ekonomicznej, jest już z tego powodu dysfunkcyjna.*

Dlaczego nie dał w ryj?

Lecz przecież zdarza się, że dziecko z bieda-getta przebije się na zewnątrz. Coś się w jego życiu objawia, jakaś iluminacja, zdawałoby się pospolicie banalna.

A., który skończył politechnikę, opowiadał, jak został zaproszony przez rodziców koleżanki z klasy, którą wyciągnął na brzeg, gdy tonęła. Matka dziewczyny wylała z garnka przez nieuwagę kartofle, odcedzając je do zlewu. Chłopiec czekał, aż podejździe ojciec i da kobiecie w ryj, jak być powinno, on natomiast przeraził się, że żona oparzyła sobie rękę. Co jest grane w tej rodzinie? Drugi szok – nie postawili denaturatu. Cała jego kamienica, cały świat pije denaturat. Te zdarzenia – jak mówi – i pomoc nauczycielki skierowały chłopaka na drogę ku politechnice. Jego koledzy z podwórka albo siedzą, albo są narkomanami, albo już nie żyją.

Niektórzy specjaliści są zdania, że powinno się machnąć ręką na dorosłych z enklaw biedy i cały wysiłek skupić na dzieciach. W OSP z Pragi Południe w Warszawie twierdzi się, że nie można pomóc dzieciom bez współpracy z rodziną.

W ramach programu „Pedagog rodzinny” pracownicy z Ośrodka (specjalistki wysokiej klasy, po pedagogice, psychologii) objęły opieką 20 najtrudniejszych na 4 lata. Podopieczni uporządkowali swoje sprawy rodzinne, pokończyli kursy zawodowe, podjęli pracę, zaczęli się leczyć i gruntownie zmienili stosunek do dzieci. Mniej bili, więcej rozmawiali.

Kiedy program się skończył, niektóre rodziny wróciły do dawnego trybu życia, funkcjonując nawet jeszcze gorzej. Ale Jacek i Tomek się uczył. A matka sześciorga dzieci nie pije i pracuje. Powiódł się także pomysł, aby małe dzieci w wieku przedszkolnym przychodziły rano do świetlicy terapeutycznej. Proszono, namawiano, zachęcano matki. I stopniowo one się przekonywały. Któraś ze zdziwieniem opowiadała, że dziecko poprosiło ojca, żeby mu różne przedmioty rysował. I stary zaczął rysować na kartce dziecku domek. Przedtem nie przyszłyby takie głupoty do głowy.

Pracownicy Ośrodka są zdania, że w każdej wykluczonej społecznie rodzinie jest potencjał i szansa na lepszy los dzieci. I na żadną nie należy patrzeć z litością i dezaprobatą, z wyżyn naszego lepszego, normalnego świata.

Barbara Pietkiewicz

Zał. II E – Materiały pomocnicze dla uczniów „Dziecko w Świecie”

Najnowszy raport UNICEF o sytuacji dzieci na świecie 2009-01-15 14:47:55 Medycyna
<http://www.biolog.pl/article6086.html>

Nowy raport UNICEF zwraca uwagę na wielkie wyzwanie, jakiemu sprostać muszą kobiety w ciąży i noworodki w świecie rozwijającym się.

Najnowszy raport UNICEF z serii „The State of the World’s Children” podaje, że u kobiet z krajów najsłabiej rozwiniętych ryzyko śmierci na skutek powikłań okołoporodowych jest 300 razy wyższe niż u kobiet mieszkających w krajach rozwiniętych.

Jednocześnie, dziecko urodzone w kraju rozwijającym się jest 14 razy bardziej narażone na śmierć w pierwszym miesiącu życia niż dziecko z kraju rozwiniętego.

Zdrowie i szanse na przeżycie matek i ich nowonarodzonych dzieci są ze sobą ściśle powiązane, dlatego noworodki czerpią korzyści także z wielu świadczeń chroniących matki. Najnowsza sztandarowej publikacji UNICEF „The State of the World’s Children” pokazuje związki pomiędzy zdrowiem matek, a szansami na przeżycie noworodków, jednocześnie przedstawiając możliwości zmniejszenia przepaści dzielącej kraje bogate i biedne.

„Każdego roku ponad pół miliona kobiet umiera na skutek ciąży lub komplikacji poporodowych, w tym ponad 70 tysięcy dziewczynek i młodych kobiet między 15 a 19 rokiem życia” powiedziała Dyrektorka Generalna UNICEF Ann M. Veneman podczas inauguracji raportu w Johannesburgu. „Od 1990 roku

komplikacje w czasie ciąży i porodu zabiły 10 milionów kobiet.”

Zarówno matki, jak i niemowlęta, są zagrożone podczas pierwszych dni i tygodni po narodzinach. Jest to decydujący moment dla interwencji ratujących życie, takich jak wizyty poporodowe, odpowiednia higiena, czy porady zdrowotne.

Mimo że w ostatnich latach w wielu krajach rozwijających się dokonał się ogromny postęp w obniżaniu wskaźników umieralności wśród dzieci, wciąż nie widać wyraźnej poprawy w redukcji śmiertelności matek.

Przykładowo w latach 1990-2007 w Nigrze i Malawi śmiertelność dzieci poniżej 5 roku życia obniżona została o połowę, a w Angoli wskaźnik umieralności spadł z 258 do 158 na 100 tysięcy żywych urodzeń. W Indonezji śmiertelność do 5 roku życia zmniejszyła się do 1/3 poziomu z roku 1990, natomiast w Bangladeszu o ponad połowę.

Zmiany na lepsze nie nastąpiły natomiast w odniesieniu do zagrożeń dla zdrowia kobiet, wyjątkowo podatnych na zachorowania podczas porodu i w pierwszych dniach po narodzinach dziecka. Podczas gdy w skali globalnej wskaźniki szans na przeżycie dzieci poniżej 5 roku życia poprawiają się, ryzyko w obliczu, którego stają niemowlęta w pierwszych 28 dniach życia w wielu krajach pozostaje na niedopuszczalnie wysokim poziomie.

W świecie rozwijającym się ryzyko śmierci w czasie ciąży lub niedługo po porodzie jest jak 1 do 76, w porównaniu z prawdopodobieństwem 1 do 8 000 w krajach rozwiniętych. Około 99 procent przypadków zgonów na skutek ciąży i jej powikłań zdarza się w krajach rozwijających się, w których urodzenie dziecka pozostaje jednym z największych zagrożeń dla życia kobiet. Ogromna większość z nich zdarza się w Afryce i Azji, gdzie wysoka dzietność, brak wyszkolonego personelu i słaby system zdrowotny prowadzi do tragedii wielu młodych dziewczyn.

Dziesięć krajów, w których życiowe ryzyko śmierci matek jest najwyższe, to: Niger, Afganistan, Sierra Leone, Czad, Angola, Liberia, Somalia, Demokratyczna Republika Konga, Gwinea Bissau i Mali. Ryzyko śmierci wśród matek waha się od 1 na 7 w Nigrze do 1 na 15 w Mali.

Na każdą matkę, która umiera, przypada 20 kolejnych chorych lub z rozległymi obrażeniami, mającymi często długotrwałe konsekwencje.

W celu obniżenia śmiertelności matek i noworodków raport rekomenduje stworzenie systemu podstawowej opieki zdrowotnej, który zapewniałby ciągłość leczenia w domu, w lokalnej społeczności, przez świadczenia społeczne i w łatwo dostępnych punktach medycznych.

Koncepcja ciągłości pielęgnacji zdrowia przedkłada model podstawowej opieki zdrowotnej obejmujący każdą fazę życia dziecka od poczęcia po dojrzałość nad tradycyjne podejście kładące nacisk na pojedyncze interwencje.

„Ratowanie życia matek i ich nowonarodzonych dzieci wymaga więcej niż pojedynczej interwencji” mówi Veneman. „Edukacja dziewczynek to podstawa w poprawie zdrowia matek i noworodków, a przysłużyć się może również całym rodzinom i społecznościom.”

Raport pokazuje, że takie systemy zdrowia są najbardziej efektywne w środowiskach wspomagających pozycję, ochronę i edukację kobiet

Raport o drastycznej sytuacji dzieci w Korei Płn.

Poniedziałek, 2 lutego 2009 (11:08) <http://fakty.interia.pl/swiat/news/raport-o-drastycznej-sytuacji-dzieci-w-korei-pln,1252788,4>

Rząd Korei Płn. przymusowo mobilizuje dzieci, jako tanią siłę roboczą, kradnie przekazywaną dla nich pomoc żywnościową, a także osadza nieletnich w zamkniętych ośrodkach za przestępstwa popełniane przez ich rodziców - ujawnia seulska organizacja, zajmująca się prawami człowieka.

Dzieci z domu dziecka w Chongjin w Korei Płn. /AFP

Kulejący w Korei Płn. system szkolnictwa sprawia, iż w kraju tym wiele dzieci nie chodzi do szkoły i rośnie liczba analfabetów - stwierdzono we wspólnym raporcie seulskiej organizacji Obywatelskiego Sojuszu Na Rzecz Praw Człowieka w Korei Północnej i Azjatyckiego Centrum ds. Praw Człowieka (Asia Center for Human Rights).

W raporcie wskazano na powszechne wykorzystywanie w Korei Płn. siły roboczej dzieci, wysyłanych do pracy na wsi i w fabrykach bądź do zbierania surowców, sprzedawanych potem przez lokalne władze i wykorzystywanych przez armię. W szkołach brakuje jakichkolwiek podręczników a te, które są, dotyczą głównie historii partii komunistycznej i jej liderów. Z wyjątkiem samego Phenianu i kilku innych ośrodków, młodzież nie ma szansy studiowania - coraz powszechniejszy staje się analfabetyzm.

Mimo że międzynarodowe organizacje czynią wszystko by dostarczana przez nie pomoc trafiała do potrzebujących, w praktyce często nie dociera do dzieci. W ubogich prowincjach nauczyciele, którzy mają rozdzielać pomoc żywnościową, po prostu sprzedają ją uczniom lub handlarzom. Znaczna część pomocy dociera wyłącznie do dzieci z warstw uprzywilejowanych w stolicy i w bazach wojskowych.

Te dzieci, które uczą się w szkołach, od 14 roku życia zmuszane są do służby przez dwa lata w paramilitarnych siłach "Czerwonej Młodej Gwardii".

Dzieci osób pozostających w więzieniach są siłą zabierane z domów i osadzone w zamkniętych zakładach, w których "pozbawione są podstawowej edukacji, zmuszane do pracy i mają ograniczone prawo poruszania się" - wynika z opublikowanego w Seulu raportu.

Autorzy opracowania odnotowali też pewne pozytywne zjawiska jak spadek liczby stosowania tortur wobec małoletnich zatrzymanych czy zmniejszenie kar stosowanych wobec dzieci usiłujących zbiec poza granice kraju. Korea Północna zaczęła także rozszerzać zakres szczepień ochronnych dzieci.

Dane: Konwencja o prawach dziecka – 20 LAT © UNICEF/NYHQ2005-2019/Noorani

SYTUACJA DZIECI NA ŚWIECIE WYDANIE SPECJALNE

19 mln

niemowląt w krajach rozwijających się rodzi się z niską wagę urodzeniową.

8,8 mln

dzieci na całym świecie zmarło w roku 2008 przed ukończeniem piątego roku życia.

4 mln

noworodków na całym świecie umiera w pierwszym miesiącu życia.

4 mln

dzieci poniżej piątego roku życia umiera każdego roku z trzech powodów: biegunki, malarii i zapalenia płuc.

2 mln

dzieci na całym świecie poniżej 15 roku życia żyje z HIV.

>500,000

kobiet umiera każdego roku z powodu komplikacji okołoporodowych.

500 mln - 1,5 mld

dzieci zostało dotkniętych przemocą.

150 mln

dzieci w wieku 5-14 lat jest wykorzystywanych do pracy.

145 mln

straciło jedno lub obojga rodziców z różnych przyczyn.

70 mln

kobiet i dziewcząt w 29 krajach doświadczyło obrzezania.

> 64 mln

kobiet w wieku 20-24 lat w krajach rozwijających się podaje, że wyszły za mąż przed ukończeniem 18 roku życia.

51 mln

dzieci nie jest rejestrowanych po urodzeniu.

18 mln

dzieci doświadcza skutków wysiedlenia.

15 mln

dzieci straciło jedno lub obojga rodziców z różnych przyczyn.

14 mln

młodych matek to kobiety w wieku 15-19 lat.

1,2 mln

dzieci każdego roku jest ofiarą handlu dziećmi (dane z roku 2000).

>1 mln

dzieci jest zatrzymywanych na skutek postępowań wymiaru sprawiedliwości

2,5 mld

osób wciąż nie ma dostępu do właściwych warunków sanitarnych

1 mld

dzieci jest wciąż pozbawionych jednego lub większej liczby świadczeń niezbędnych do życia i rozwoju

148 mln

dzieci w wieku poniżej piątego roku życia w regionach rozwijających się ma zbyt niską wagę na swój wiek

101 mln

dzieci nie uczęszcza do szkoły podstawowej, przy czym większość z nich to dziewczęta.

37 mln

niemowląt nie otrzymuje soli jodowanej jako ochrony przeciwko niedoborowi jodu.

22 mln

niemowląt nie przechodzi rutynowych szczepień w celu ochrony przed chorobami.

Zał. IV – Myśli Janusza Korczaka – Dziecko

"Dzieci - to przyszli ludzie. Więc dopiero będą, więc jakby ich jeszcze nie było. A przecież jesteśmy: żyjemy, czujemy, cierpimy."

Janusz Korczak - Szare dni, Pisma wybrane t. III Warszawa 1978 s.403

"Umysł dziecka - las, którego wierzchołki lekko się poruszają, gałęzie splatają, liście drząc dotykają."

Janusz Korczak - Momenty wychowawcze, Pisma wybrane t. III Warszawa 1978 s.262

"Dziecko małe, lekkie, mniej go jest. Musimy pochylić, zniżyć ku niemu."

Janusz Korczak - Prawo dziecka do szacunku. W: Wołoszyn S.: Korczak, Warszawa1978 s.148

"Zapnij guzik, dlaczego masz buty zabłocone, czy odrobiłeś lekcje, pokaż uszy, obetnij paznokcie. I to nas uczy po trochu unikać, kryć się - nawet, jeśli nic złego nie zrobiliśmy. A kiedy przypadkiem spojrzą, czekamy zaraz na jakąś uwagę."

Janusz Korczak - Fragmenty utworów:, Kiedy znów będę mały, Warszawa1978 s.167

, „Bo dorosłemu nikt nie powie: 'Wynoś się', a dziecku często się tak mówi. Zawsze jak dorosły się krząta, to dziecko się płacze, dorosły żartuje, a dziecko błaznuje, dorosły płacze, a dziecko się maże i beczy, dorosły jest ruchliwy, dziecko wiercipięta, dorosły smutny, a dziecko skrzywione, dorosły roztargniony, dziecko gawron, fujara. Dorosły się zamyślił, dziecko zagapiło. Dorosły robi coś powoli, a dziecko się guzdrze. Niby żartobliwy język, a przecież niedelikatny. Pędrak, brzdąc, malec, rak - nawet, kiedy się nie gniewają, kiedy chcą być dobrzy. Trudno, przyzwyczailiśmy się, ale czasem przykro i gniewa takie lekceważenie."

Janusz Korczak - Kiedy znów będę mały. W: Fragmenty utworów, Warszawa1978 s.181

"Zżyłeś się z myślą, żeś silny, nagle czujesz się mały i słaby. Tłum, olbrzym, o wielkiej zbiorowej wadze i sumie ogromnych doświadczeń, raz zrasta się w solidarnym oporze, to rozpada na dziesiątki par nóg i rąk - głów, z których każda kryje inne myśli i tajemnice żądań."

Janusz Korczak - Prawo dziecka do szacunku. W: Wołoszyn S.: Korczak, Warszawa1978 s.158

"Ma dziecko przyszłość, ale ma i przeszłość: pamiętne zdarzenia, wspomnienia, wiele godzin najistotniejszych samotnych rozważań. Nie inaczej niż my pamięta i zapomina, ceni i lekceważy, logicznie

<p>rozumuje i błędzi, gdy nie wie. Rozważnie ufa i wątpi."</p> <p>Janusz Korczak - Prawo dziecka do szacunku. W: Wołoszyn S.: Korczak, Warszawa1978 s.164</p> <p>"Szacunku dla jego niewiedzy!"</p> <p>"Szacunku dla pracy poznania!"</p> <p>"Szacunku dla własności dziecka i jego budżetu."</p> <p>Janusz Korczak - Prawo dziecka do szacunku. W: Wołoszyn S.: Korczak, Warszawa1978 s.164-165</p> <p>"Szacunku dla bieżącej godziny, dla dnia dzisiejszego. Jak będzie umiało jutro, gdy nie dajemy żyć dziś świadomym, odpowiedzialnym życiem? Nie deptać, nie poniewierać, nie oddawać w niewolę jutra, nie gasić, nie śpieszyć, nie pędzić."</p> <p>Janusz Korczak - Prawo dziecka do szacunku. W: Wołoszyn S.: Korczak, Warszawa1978 s.16</p> <p>"Szacunku dla każdej z osobna chwili, bo umrze i nigdy się nie powtórzy, a zawsze na serio; skaleczona krwawić będzie, zamordowana płoszyć upiorem złych wspomnień." "Pozwólmy ochoczo pić radość poranka i ufać. Dziecko tak właśnie chce."</p> <p>Janusz Korczak - Prawo dziecka do szacunku. W: Wołoszyn S.: Korczak, Warszawa1978 s.166</p> <p>"Szacunku dla każdej z osobna chwili, bo umrze i nigdy się nie powtórzy, a zawsze na serio; skaleczona krwawić będzie, zamordowana płoszyć upiorem złych wspomnień." "Pozwólmy ochoczo pić radość poranka i ufać. Dziecko tak właśnie chce."</p> <p>Janusz Korczak - Prawo dziecka do szacunku. W: Wołoszyn S.: Korczak, Warszawa1978 s.166</p> <p>"Szacunku, jeśli nie pokory, dla białego, jasnego, niepokalanego, świętego dziecięctwa."</p> <p>Janusz Korczak - Prawo dziecka do szacunku. W: Wołoszyn S.: Korczak, Warszawa1978 s.174</p> <p>"Dziecko jest pergaminem szczelnie zapisanym drobnymi hieroglifami, których część tylko zdołasz odczytać, a niektóre potrafisz wytrzeć lub tylko zakreślić i własną wypełnić treścią."</p> <p>Janusz Korczak - Jak kochać dziecko. W: Wołoszyn S.: Korczak, Warszawa1978 s.178</p> <p>"Gdyby dorośli nas zapytali, my byśmy niejedno dobrze doradzili. Przecie my lepiej wiemy, co nam dolega, przecie my więcej czasu mamy, żeby patrzeć i myśleć o sobie, przecie my lepiej siebie znamy, więcej razem jesteśmy. Jedno dziecko wiele może nie wiedzieć, a w gromadzie zawsze się ktoś znajdzie, co lepiej rozumie." Janusz Korczak - Miłość, Pisma wybrane t. III Warszawa 1978 s.386</p> <p>"My jesteśmy rzeczoznawcy naszego życia i naszych spraw. My tylko milczymy, dlatego, że nie wiemy, co wolno mówić, co nie."</p> <p>Janusz Korczak, Miłość, Pisma wybrane t. III Warszawa 1978 s.386</p> <p>"(...) Na szkołę skarżą się ci, którym w domu jest dobrze, którym dom dużo daje różnych rozrywek; albo tacy, od których rodzice żądają, żeby się dobrze uczyli, chociaż nie są zdolni i nauka im z trudem przychodzi." Janusz Korczak - Szkoła, Wybór pism T. IV s. 4</p> <p>"Młodzi mają różne własne sprawy, własne zmartwienia, własne łzy i uśmiechy, własne młode poglądy i młodą poezję. Często ukrywają przed dorosłymi, bo się wstydzą, nie ufają, bo boją się, żeby się z nich nie śmieli."</p> <p>Janusz Korczak - Prawidła życia, Wybór pism T. IV s. 8</p> <p>"Do zabawy potrzebny miły towarzysz i natchnienie, więc swoboda."</p> <p>Janusz Korczak - Rozrywki, Wybór pism T. IV s. 50</p> <p>"Ulicznikiem może być chłopiec, którego w domu bardzo nawet pilnują i niechętnie puszczają samego. Ale niech się wyrwie na ulicę, zachowuje się jak nieprzytomny. Zdaje mu się, że w tłumie może robić, co chce,</p>

<p>złośliwe figle przychodzą mu do głowy. Popycha, zaczepia, wariuje, rozgląda się i szuka, żeby przykrość zrobić i skryć się, i uciec. Właśnie przyjemność mu sprawia, co zabronione."</p>
<p>Janusz Korczak - Ulica, Wybór pism T. IV s. 35</p>
<p>Dzieci nie są głupsze od dorosłych, tylko mają mniej doświadczenia</p>
<p>Janusz Korczak</p>
<p>..Bez pogodnego, pełnego dzieciństwa całe życie jest kalekie</p>
<p>Janusz Korczak</p>
<p>Dziecko ma prawo do poważnego traktowania jego spraw, do sprawiedliwego ich rozważania.</p>
<p>Kiedy jesteście zmęczeni i źli, wtedy, kiedy dzieci są nieznośne i wyprowadzają was z równowagi, wtedy, kiedy gniewacie się i krzyczycie, wtedy, kiedy chcecie karać w uniesieniu - pamiętajcie o zalęknionym, szybko bijącym sercu dziecka.</p>
<p>Jeżeli umiecie diagnozować radość dziecka i jej natężenie, musicie dostrzec, że największą jest radość pokonanej trudności, osiągniętego celu, odkrytej tajemnicy. Radość triumfu i szczęście samodzielności, opanowania, władania...</p>
<p>Janusz Korczak</p>
<p>...W każdym dziecku jest iskra własna, która może rozpalać „ogniska” szczęścia i prawdy...</p>
<p>Janusz Korczak</p>
<p>...bicie małego jak pestka brzoskwini serca jest echem twego tętna. Twój oddech daje i jemu tlen powietrza. Wspólna krew przebiega w nim i w Tobie....</p>
<p>Janusz Korczak</p>

Załącznik V - Materiały pomocnicze dla uczniów „Wspomagacze”

Rzecznik Praw Dziecka

Ustawa o Rzeczniku Praw Dziecka

Ustawa z dnia 6 stycznia 2000 r. o Rzeczniku Praw Dziecka

Stan prawny: 13.02.2012

Art.1 Rzecznik Praw Dziecka – cele, zadania, wymogi

1. Ustanawia się Rzecznika Praw Dziecka.
 2. Rzecznik Praw Dziecka, zwany dalej Rzecznikiem, stoi na straży praw dziecka określonych w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, Konwencji o prawach dziecka i innych przepisach prawa, z poszanowaniem odpowiedzialności, praw i obowiązków rodziców.
 3. Rzecznik przy wykonywaniu swoich uprawnień kieruje się dobrem dziecka oraz bierze pod uwagę, że naturalnym środowiskiem jego rozwoju jest rodzina.
 4. Rzecznikiem może być ten, kto:
 - 1) jest obywatelem polskim,
 - 2) posiada pełną zdolność do czynności prawnych i korzysta z pełni praw publicznych,
 - 3) nie był skazany prawomocnym wyrokiem za przestępstwo umyślne,
 - 4) ukończył studia wyższe i uzyskał tytuł magistra lub tytuł równorzędny,
 - 5) ma, co najmniej pięcioletnie doświadczenie w pracy z dziećmi lub na ich rzecz,
 - 6) jest nieskazitelnego charakteru i wyróżnia się wysokim autorytetem ze względu na walory moralne i wrażliwość społeczną.
- Rzecznik stoi na straży praw dziecka, a w szczególności:
 - prawa do życia i ochrony zdrowia,
 - prawa do wychowania w rodzinie,
 - prawa do godziwych warunków socjalnych,
 - prawa do nauki.
- Rzecznik podejmuje zadania na rzecz zapewnienia dziecku pełnego i harmonijnego rozwoju, z poszanowaniem jego godności (art. 3 ustawy o Rzeczniku..). Wypełnianie tych zadań wymaga ochrony dziecka przed wszelkimi przejawami przemocy, okrucieństwa, wyzysku, a także przed demoralizacją, zaniedbaniem i innymi formami niewłaściwego traktowania.
- Przedmiotem troski rzecznika są wszystkie dzieci; szczególną troską otacza dzieci niepełnosprawne, którzy mają utrudniony start życiowy.
- Rzecznik wykonuje swoje zadania, kierując się zasadami zawartymi w Konstytucji RP, Konwencji o Prawach Dziecka i ustawie o rzeczniku Prawa dziecka, w tym zwłaszcza:
 - Zasada dobra dziecka, wszystkie działania podejmowane są w najlepiej pojętym interesie dziecka,
 - Zasada równości – troską o ochronę praw każdego dziecka,
 - Zasada poszanowania odpowiedzialności, praw i obowiązków obojga rodziców za rozwój i wychowanie dziecka.
- Rzecznik nie zastępuje wyspecjalizowanych służb, instytucji i stowarzyszeń zajmujących się ochroną dzieci, lecz interweniuje w sytuacji, kiedy dotychczasowe procedury okazały się nieskuteczne bądź ich zaniechano.
- Adresatami działań Rzecznika są wszystkie organy władzy publicznej (m.in. Sejm, prezydent RP, Rada Ministrów, sądy), samorządy terytorialne, instytucje rządowe, oraz organizacje pozarządowe, do których może zwrócić się o:
 - złożenie wyjaśnień, udzielenie niezbędnych informacji oraz udostępnienia akt, dokumentów,
 - podjęcie przez nie działań na rzecz dziecka, zgodnie z zakresem ich kompetencji, przedstawienie oceny, wniosków zmierzających do skutecznej ochrony praw i dobra dziecka,
 - wystąpienie z inicjatywą ustawodawczą, bądź o wydanie lub zmianę innych aktów prawnych.
- Marek Michalak - 23 lipca 2008 roku wybrany został przez Sejm Rzeczypospolitej Polskiej na urząd Rzecznika Praw Dziecka, 24 lipca 2008 roku jego wybór potwierdził Senat RP, a 25 lipca złożył uroczyste ślubowanie.
- **Jeśli masz problem, z którym sobie nie radzisz i nie wiesz, do kogo zwrócić się o pomoc, zadzwoń pod numer Dziecięcego Telefonu Zaufania Rzecznika Praw Dziecka: 800 12 12 12**

Polska ratyfikuje Konwencję Praw Dziecka 7 lipca 1991 r.

KONWENCJA O PRAWACH DZIECKA

przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 20 listopada 1989 r.

(Dz. U. z dnia 23 grudnia 1991 r.)

PREAMBUŁA

Państwa-Strony niniejszej konwencji,

uwzględniając, że zgodnie z zasadami zawartymi w Karcie Narodów Zjednoczonych uznanie wrodzonej godności oraz równych i niezbywalnych praw wszystkich członków rodziny ludzkiej jest podstawą wolności, sprawiedliwości oraz pokoju na świecie,

mając na uwadze, że ludy Narodów Zjednoczonych potwierdziły w Karcie swą wiarę w podstawowe prawa człowieka oraz w godność i wartość jednostki ludzkiej i postanowiły sprzyjać postępowi społecznemu oraz osiągnięciu lepszego poziomu życia w warunkach większej wolności, uznając, że Narody Zjednoczone w Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka oraz w Międzynarodowych Paktach Praw Człowieka zgodziły się i proklamowały, iż każdy człowiek uprawniony jest do korzystania z zawartych w nich praw i wolności, bez względu na jakiekolwiek różnice wynikające z przynależności rasowej, koloru skóry, płci, języka, religii, poglądów politycznych lub innych, narodowego lub społecznego pochodzenia, cenzusu majątkowego, urodzenia oraz jakichkolwiek innych,

przypominając, że w Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka Narody Zjednoczone

proklamowały, iż dzieci mają prawo do szczególnej troski i pomocy,

wyrażając przekonanie, że rodzina jako podstawowa komórka społeczeństwa oraz naturalne środowisko rozwoju i dobra wszystkich jej członków, a w szczególności dzieci, powinna być otoczona niezbędną ochroną oraz wsparciem, aby mogła w pełnym zakresie wypełniać swoje obowiązki w społeczeństwie,

uznając, że dziecko dla pełnego i harmonijnego rozwoju swojej osobowości powinno

wychowywać się w środowisku rodzinnym, w atmosferze szczęścia, miłości i zrozumienia,

uwzględniając, że dziecko powinno być w pełni przygotowane do życia w społeczeństwie jako indywidualnie ukształtowana jednostka, wychowana w duchu ideałów zawartych w Karcie Narodów Zjednoczonych, a w szczególności w duchu pokoju, godności, tolerancji, wolności, równości i solidarności,

mając na uwadze, że potrzeba otoczenia dziecka szczególną troską została wyrażona w

Genewskiej Deklaracji Praw Dziecka z 1924 r. oraz Deklaracji Praw Dziecka przyjętej przez

Zgromadzenie Ogólne 20 listopada 1959 r. i uznanej w Ogólnej Deklaracji Praw Człowieka, w

Międzynarodowym Pakcie Praw Obywatelskich i Politycznych (w szczególności w artykułach 23 i 24), w Międzynarodowym Pakcie Praw Gospodarczych, Społecznych i Kulturalnych (w szczególności w artykule 10), jak również w statutach i stosownych dokumentach wyspecjalizowanych agencji i międzynarodowych organizacji zajmujących się zapewnieniem dobrobytu dzieciom,

mając na uwadze, że - jak wskazano w Deklaracji Praw Dziecka - "dziecko, z uwagi na swoją niedojrzałość fizyczną oraz umysłową, wymaga szczególnej opieki i troski, w tym właściwej ochrony prawnej, zarówno przed, jak i po urodzeniu",

przypominając postanowienia Deklaracji Zasad Społecznych i Prawnych odnoszących się do ochrony i

dobra dziecka, że szczególnym odniesieniem do umieszczenia w rodzinie zastępczej oraz adopcji w

wymiarze krajowym i międzynarodowym, podstawowe minimum zasad Narodów Zjednoczonych odnośnie do wymierzania sprawiedliwości wobec nieletnich ("Zasady Pekijskie") oraz Deklarację o ochronie kobiet i dzieci w sytuacjach nadzwyczajnych i w czasie konfliktów zbrojnych,

uznając, że we wszystkich krajach świata są dzieci żyjące w wyjątkowo trudnych warunkach i że wymagają one szczególnej troski,

biorąc w należyty sposób pod uwagę znaczenie tradycji i wartości kulturowych każdego narodu dla ochrony i harmonijnego rozwoju dziecka,

uznając wagę międzynarodowej współpracy dla poprawy warunków życia dzieci w każdym kraju,

szczególnie w krajach rozwijających się,

uzgodniły, co następuje:

CZĘŚĆ I

Artykuł 1

W rozumieniu niniejszej konwencji "dziecko" oznacza każdą istotę ludzką w wieku poniżej osiemnastu lat, chyba że zgodnie z prawem odnoszącym się do dziecka uzyska ono wcześniej pełnoletniość.

Artykuł 2

1. Państwa-Strony w granicach swojej jurysdykcji będą respektowały i gwarantowały prawa zawarte w niniejszej konwencji wobec każdego dziecka, bez jakiejkolwiek dyskryminacji, niezależnie od rasy, koloru skóry, płci, języka, religii, poglądów politycznych, statusu majątkowego, niepełnosprawności, cenzusu urodzenia lub jakiegokolwiek innego tego dziecka albo jego rodziców bądź opiekuna prawnego.

2. Państwa-Strony będą podejmowały właściwe kroki dla zapewnienia ochrony dziecka przed wszelkimi formami dyskryminacji lub karności ze względu na status prawny, działalność, wyrażane poglądy lub przekonania religijne rodziców dziecka, opiekunów prawnych lub członków rodziny.

Artykuł 3

1. We wszystkich działaniach dotyczących dzieci, podejmowanych przez publiczne lub prywatne instytucje opieki społecznej, sądy, władze administracyjne lub ciała ustawodawcze, sprawą nadrzędną będzie najlepsze zabezpieczenie interesów dziecka.
2. Państwa-Strony działają na rzecz zapewnienia dziecku ochrony i opieki w takim stopniu, w jakim jest to niezbędne dla jego dobra, biorąc pod uwagę prawa i obowiązki jego rodziców, opiekunów prawnych lub innych osób prawnie za nie odpowiedzialnych, i w tym celu będą podejmowały wszelkie właściwe kroki ustawodawcze oraz administracyjne.
3. Państwa-Strony czuwają, aby instytucje, służby oraz inne jednostki odpowiedzialne za opiekę lub ochronę dzieci dostosowały się do norm ustanowionych przez kompetentne władze, w szczególności w dziedzinach bezpieczeństwa, zdrowia, jak również dotyczących właściwego doboru kadr tych instytucji oraz odpowiedniego nadzoru.

Artykuł 4

Państwa-Strony podejmą wszelkie właściwe działania ustawodawczo-administracyjne oraz inne dla realizacji praw uznanych w niniejszej konwencji. Odnośnie do praw ekonomicznych, socjalnych oraz kulturalnych Państwa-Strony będą podejmowały takie działania przy maksymalnym wykorzystaniu środków będących w ich dyspozycji oraz - gdy okaże się to konieczne - w ramach współpracy międzynarodowej.

Artykuł 5

Państwa-Strony będą szanowały odpowiedzialność, prawo i obowiązek rodziców lub, w odpowiednich przypadkach, członków dalszej rodziny lub środowiska, zgodnie z miejscowymi obyczajami, opiekunów prawnych lub innych osób prawnie odpowiedzialnych za dziecko, do zapewnienia mu, w sposób odpowiadający rozwojowi jego zdolności, możliwości ukierunkowania go i udzielenia mu rad przy korzystaniu przez nie z praw przyznanых mu w niniejszej konwencji.

Artykuł 6

1. Państwa-Strony uznają, że każde dziecko ma niezbywalne prawo do życia.
2. Państwa-Strony zapewnią, w możliwie maksymalnym zakresie, warunki życia i rozwoju dziecka.

Artykuł 7

1. Niezwłocznie po urodzeniu dziecka zostanie sporządzony jego akt urodzenia, a dziecko od momentu urodzenia będzie miało prawo do otrzymania imienia, uzyskania obywatelstwa oraz, jeśli to możliwe, prawo do poznania swoich rodziców i pozostawania pod ich opieką.
2. Państwa-Strony zapewnią, aby te prawa stały się zgodne z ich prawem wewnętrznym oraz z ich międzynarodowymi zobowiązaniami w tej dziedzinie, w szczególności w przypadkach, gdyby brak tych uregulowań spowodował, iż dziecko zostałoby bezpaństwowcem.

Artykuł 8

1. Państwa-Strony podejmują działania mające na celu poszanowanie prawa dziecka do zachowania jego tożsamości, w tym obywatelstwa, nazwiska, stosunków rodzinnych, zgodnych z prawem, z wyłączeniem bezprawnych ingerencji.
2. W przypadku gdy dziecko zostało bezprawnie pozbawione części lub wszystkich elementów swojej tożsamości, Państwa-Strony okażą właściwą pomoc i ochronę w celu jak najszybszego przywrócenia jego tożsamości.

Artykuł 9

1. Państwa-Strony zapewnią, aby dziecko nie zostało oddzielone od swoich rodziców wbrew ich woli, z wyłączeniem przypadków, gdy kompetentne władze, podlegające nadzorowi sądowemu, zdecydują zgodnie z obowiązującym prawem oraz stosowanym postępowaniem, że takie oddzielenie jest konieczne ze względu na najlepiej pojęte interesy dziecka. Taka decyzja może być konieczna szczególnie w przypadkach nadużyć lub zaniedbań ze strony rodziców, gdy każde z rodziców mieszka oddzielnie, a należy podjąć decyzję odnośnie do miejsca pobytu lub zamieszkania dziecka.
2. W każdym postępowaniu podejmowanym stosownie do ustępu 1 niniejszego artykułu należy umożliwić wszystkim zainteresowanym stronom uczestnictwo w tym postępowaniu oraz wyrażenie przez nie swoich opinii.
3. Państwa-Strony będą szanowały prawo dziecka odseparowanego od jednego lub obojga rodziców do utrzymywania regularnych stosunków osobistych i bezpośrednich kontaktów z obojgiem rodziców, z wyjątkiem przypadków, gdy jest to sprzeczne z najlepiej pojętym interesem dziecka.
4. W przypadku gdy tego rodzaju separacja jest wynikiem działania podjętego przez Państwo-Stronę, takiego jak zatrzymanie, uwięzienie, wygnanie, deportacja lub śmierć (w tym śmierć spowodowana jakąkolwiek przyczyną podczas zatrzymania przez państwo) jednego lub obojga rodziców dziecka lub dziecka, państwo zapewni, na żądanie, rodzicom dziecka, dziecku lub - jeżeli będzie to właściwe - innemu członkowi rodziny podanie istotnych informacji dotyczących miejsca pobytu nieobecnych członka(ów) rodziny, jeśli treść tej informacji nie przyniesie szkody dobru dziecka. Ponadto Państwa-Strony zapewnią, aby wniesienie takiej prośby samo przez się nie pociągało żadnych ujemnych następstw dla osoby (osób), której(ych) dotyczy.

Artykuł 10

1. Zgodnie z wynikającym z postanowienia artykułu 9 ustęp 1 obowiązkiem Państw-Stron wnioski składane przez dziecko lub przez jego rodziców odnośnie do wjazdu lub opuszczenia Państwa-Strony w celu łączenia rodziny będą rozpatrywane przez Państwa-Strony w sposób

przychylny, humanitarny i w szybkim trybie. Państwa-Strony ponadto zapewnią, aby złożenie takiego wniosku nie pociągało za sobą ujemnych skutków dla wnioskodawców oraz członków ich rodzin.

2. Dziecko, którego rodzice przebywają w różnych państwach, będzie miało prawo do utrzymywania regularnych, z wyjątkiem okoliczności nadzwyczajnych, osobistych stosunków i bezpośrednich kontaktów z obojgiem rodziców. W tym celu oraz zgodnie z obowiązkiem Państw-Stron wynikającym z postanowienia artykułu 9 ustęp 2 Państwa-Strony będą respektowały prawo dziecka oraz jego rodziców do opuszczenia każdego kraju, w tym własnego, oraz powrotu do ich własnego kraju. Prawo do opuszczenia dowolnego kraju będzie podlegać tylko takim ograniczeniom, które są określone przez prawo i które są niezbędne dla ochrony bezpieczeństwa narodowego, porządku publicznego, zdrowia i moralności społecznej lub praw i swobód innych osób, zgodnych z pozostałymi prawami uznanymi w niniejszej konwencji.

Artykuł 11

1. Państwa-Strony będą podejmowały kroki dla zwalczania nielegalnego transferu dzieci oraz ich nielegalnego wywozu za granicę.

2. W tym celu Państwa-Strony będą popierały zawieranie odpowiednich umów dwustronnych lub wielostronnych albo przystępowanie do istniejących już umów.

Artykuł 12

1. Państwa-Strony zapewniają dziecku, które jest zdolne do kształtowania swych własnych poglądów, prawo do swobodnego wyrażania własnych poglądów we wszystkich sprawach dotyczących dziecka, przyjmując je z należytą wagą, stosownie do wieku oraz dojrzałość dziecka.

2. W tym celu dziecko będzie miało w szczególności zapewnioną możliwość wypowiedzania się w każdym postępowaniu sądowym i administracyjnym, dotyczącym dziecka, bezpośrednio lub za pośrednictwem przedstawiciela bądź odpowiedniego organu, zgodnie z zasadami proceduralnymi prawa wewnętrznego.

Artykuł 13

1. Dziecko będzie miało prawo do swobodnej wypowiedzi; prawo to ma zawierać swobodę poszukiwania, otrzymywania i przekazywania informacji oraz idei wszelkiego rodzaju, bez względu na granice, w formie ustnej, pisemnej bądź za pomocą druku, w formie artystycznej lub z wykorzystaniem każdego innego środka przekazu według wyboru dziecka.

2. Wykonywanie tego prawa może podlegać pewnym ograniczeniom, lecz tylko takim, które są przewidziane przez prawo i które są konieczne:

a) dla poszanowania praw lub reputacji innych osób albo

b) do ochrony bezpieczeństwa narodowego lub porządku publicznego, bądź zdrowia albo moralności społecznej.

Artykuł 14

1. Państwa-Strony będą respektowały prawo dziecka do swobody myśli, sumienia i wyznania.

2. Państwa-Strony będą respektowały prawa i obowiązki rodziców lub, w odpowiednich przypadkach, opiekunów prawnych odnośnie do ukierunkowania dziecka w korzystaniu z jego prawa w sposób zgodny z rozwijającymi się zdolnościami dziecka.

3. Swoboda wyrażania wyznawanej religii lub przekonania może podlegać tylko takim ograniczeniom, które są przewidziane prawem i są konieczne do ochrony bezpieczeństwa narodowego i porządku publicznego, zdrowia lub moralności społecznej bądź podstawowych praw i wolności innych osób.

Artykuł 15

1. Państwa-Strony uznają prawa dziecka do swobodnego zrzeszania się oraz wolności pokojowych zgromadzeń.

2. Na wykonywanie tych praw nie mogą być nakładane jakiegokolwiek ograniczenia, z wyjątkiem tych, które są zgodne z prawem i które są konieczne w społeczeństwie demokratycznym do zapewnienia interesów bezpieczeństwa narodowego, porządku publicznego, ochrony zdrowia bądź moralności społecznej lub ochrony praw i wolności innych osób.

Artykuł 16

1. Żadne dziecko nie będzie podlegało arbitralnej lub bezprawnej ingerencji w sferę jego życia prywatnego, rodzinnego lub domowego czy w korespondencję ani bezprawnym zamachom na jego honor i reputację.

2. Dziecko ma prawo do ochrony prawnej przeciwko tego rodzaju ingerencji lub zamachom.

Artykuł 17

Państwa-Strony uznają ważną rolę spełnianą przez środki masowego przekazu i zapewnią, aby dziecko miało dostęp do informacji oraz materiałów pochodzących z różnorodnych źródeł krajowych i międzynarodowych, szczególnie do tych, które mają na uwadze jego dobro w wymiarze społecznym, duchowym i moralnym oraz jego zdrowie fizyczne i psychiczne. W tym celu Państwa-Strony będą:

a) zachęcały środki masowego przekazu do rozpowszechniania informacji i materiałów, korzystnych dla dziecka w wymiarze społecznym oraz kulturalnym, zgodnie z duchem artykułu 29;

b) zachęcały do rozwoju współpracy międzynarodowej w dziedzinie wytwarzania, wymiany oraz rozpowszechniania tego rodzaju informacji i materiałów, pochodzących z różnorodnych kulturowych źródeł krajowych oraz międzynarodowych;

- c) zachęcały do wydawania i rozpowszechniania książek dla dzieci;
- d) zachęcały środki masowego przekazu, aby w szczególności sposób uwzględniały potrzeby językowe dzieci należących do mniejszości narodowych lub do rdzennej społeczności;
- e) zachęcały do rozwijania odpowiednich kierunków działalności dla ochrony dzieci przed informacjami i materiałami szkodliwymi z punktu widzenia ich dobra, mając na względzie postanowienia artykułów 13 i 18.

Artykuł 18

1. Państwa-Strony podejmą wszelkie możliwe starania dla pełnego uznania zasady, że oboje rodzice ponoszą wspólną odpowiedzialność za wychowanie i rozwój dziecka. Rodzice lub w określonych przypadkach opiekunowie prawni ponoszą główną odpowiedzialność za wychowanie i rozwój dziecka. Jak najlepsze zabezpieczenie interesów dziecka ma być przedmiotem ich największej troski.
2. W celu zagwarantowania i popierania praw zawartych w niniejszej konwencji Państwa-Strony będą okazywały odpowiednią pomoc rodzicom oraz opiekunom prawnym w wykonywaniu przez nich obowiązków związanych z wychowywaniem dzieci oraz zapewnią rozwój instytucji, zakładów i usług w zakresie opieki nad dziećmi.
3. Państwa-Strony będą podejmowały wszelkie właściwe kroki dla zapewnienia dzieciom pracujących rodziców prawa do korzystania z usług instytucji i zakładów w zakresie opieki nad dziećmi, do których są one uprawnione.

Artykuł 19

1. Państwa-Strony będą podejmowały wszelkie właściwe kroki w dziedzinie ustawodawczej, administracyjnej, społecznej oraz wychowawczej dla ochrony dziecka przed wszelkimi formami przemocy fizycznej bądź psychicznej, krzywdy lub zaniedbania bądź złego traktowania lub wyzysku, w tym wykorzystywania w celach seksualnych, dzieci pozostających pod opieką rodzica(ów), opiekuna(ów) prawnego(ych) lub innej osoby sprawującej opiekę nad dzieckiem.
2. Tego rodzaju środki ochronne powinny obejmować, tam gdzie jest to właściwe, skuteczne przedsięwzięcia w celu stworzenia programów socjalnych dla realizacji pomocy dziecku oraz osobom sprawującym opiekę nad dzieckiem, jak również innych form działań prewencyjnych dla ustalania, informowania, wszczynania i prowadzenia śledztwa, postępowania, notowania wymienionych wyżej przypadków niewłaściwego traktowania dzieci oraz tam, gdzie jest to właściwe - ingerencję sądu.

Artykuł 20

1. Dziecko pozbawione czasowo lub na stałe swego środowiska rodzinnego lub gdy ze względu na swoje dobro nie może pozostawać w tym środowisku, będzie miało prawo do specjalnej ochrony i pomocy ze strony państwa.
2. Państwa-Strony zgodnie ze swym prawem wewnętrznym zapewnią takiemu dziecku opiekę zastępczą.
3. Tego rodzaju opieka może obejmować, między innymi, umieszczenie w rodzinie zastępczej, Kafala w prawie islamskim, adopcję lub - gdy jest to niezbędne - umieszczenie w odpowiedniej instytucji powołanej do opieki nad dziećmi. Przy wyborze odpowiednich rozwiązań należy w sposób właściwy uwzględnić wskazania w zachowaniu ciągłości w wychowaniu dziecka oraz jego tożsamości etnicznej, religijnej, kulturowej i językowej.

Artykuł 21

Państwa-Strony uznające i/lub dopuszczające system adopcji zapewnią, aby dobro dziecka było celem najwyższym, i będą:

- a) czuwać, aby adopcja dziecka odbywała się tylko z upoważnienia kompetentnych władz, które będą decydować - zgodnie z obowiązującym prawem i postępowaniem oraz na podstawie wszelkich stosownych i wiarygodnych informacji - o tym, że adopcja jest dopuszczalna ze względu na sytuację dziecka w odniesieniu do rodziców, krewnych i opiekunów prawnych, oraz - w przypadku gdy jest to wymagane - aby osoby zainteresowane świadomie wyraziły zgodę na adopcję po przeprowadzeniu z nimi niezbędnych konsultacji;
- b) traktować adopcję związaną z przeniesieniem dziecka do innego kraju jako zastępczy środek opieki nad dzieckiem, jeżeli nie może być ono umieszczone w rodzinie zastępczej lub adopcyjnej albo nie można mu zapewnić w żaden inny odpowiedni sposób opieki w kraju jego pochodzenia;
- c) dbać o to, aby dziecko adoptowane do innego kraju miało zabezpieczenie gwarancyjne i poziom życia odpowiednie do tych, które byłyby zapewnione w przypadku adopcji krajowej;
- d) podejmować wszelkie właściwe kroki dla zapewnienia, aby w przypadku adopcji do innego kraju osoby w niej zaangażowane nie uzyskały z tego powodu niestosownych korzyści finansowych;
- e) sprzyjać osiągnięciu celów niniejszego artykułu, tam gdzie jest to stosowne, przez zawieranie dwustronnych lub wielostronnych porozumień lub umów, a także dążyć w ich ramach do zapewnienia, aby umieszczenie dziecka w innym kraju odbywało się za pośrednictwem kompetentnych władz lub organów.

Artykuł 22

1. Państwa-Strony podejmą właściwe kroki dla zapewnienia, aby dziecko, które ubiega się o status uchodźcy bądź jest uważane za uchodźcę w świetle odpowiednich przepisów prawa międzynarodowego lub wewnętrznego stosowanego postępowania, w przypadku gdy występuje samo lub towarzyszą mu rodzice bądź inna osoba, otrzymało odpowiednią ochronę i pomoc

humanitarną przy korzystaniu z odpowiednich praw zawartych w niniejszej konwencji lub innych międzynarodowych aktach dotyczących praw człowieka oraz innych dokumentach w sprawach humanitarnych, których wspomniane Państwa są Stronami.

2. W tym celu Państwa-Strony zapewnią, w stopniu, jaki uznają za właściwy, współdziałanie w wysiłkach podejmowanych przez Narody Zjednoczone i inne kompetentne organizacje międzyrządowe oraz pozarządowe, współpracujące z Narodami Zjednoczonymi, dla udzielenia ochrony i pomocy takiemu dziecku oraz odnalezienia jego rodziców lub innych członków rodziny dziecka uchodźcy w celu uzyskania informacji niezbędnych do ponownego połączenia go z rodziną. W przypadkach gdy nie można odnaleźć rodziców ani innych członków rodziny, dziecko zostanie otoczone taką samą opieką, jak dziecko pozbawione stale bądź czasowo swojego otoczenia rodzinnego z jakichkolwiek przyczyn, zgodnie z postanowieniami niniejszej konwencji.

Artykuł 23

1. Państwa-Strony uznają, że dziecko psychicznie lub fizycznie niepełnosprawne powinno mieć zapewnioną pełnię normalnego życia w warunkach gwarantujących mu godność, umożliwiających osiągnięcie niezależności oraz ułatwiających aktywne uczestnictwo dziecka w życiu społeczeństwa.

2. Państwa-Strony uznają prawo dziecka niepełnosprawnego do szczególnej troski i będą sprzyjały oraz zapewniały, stosownie do dostępnych środków, rozszerzanie pomocy udzielanej uprawnionym do niej dzieciom oraz osobom odpowiedzialnym za opiekę nad nimi. Pomoc taka będzie udzielana na wniosek tych osób i będzie stosowna do warunków dziecka oraz sytuacji rodziców lub innych osób, które się nim opiekują.

3. Uznając szczególne potrzeby dziecka niepełnosprawnego, pomoc, o której mowa w ustępie 2 niniejszego artykułu, będzie udzielana bezpłatnie tam, gdzie jest to możliwe, z uwzględnieniem zasobów finansowych rodziców bądź innych osób opiekujących się dzieckiem, i ma zapewnić, aby niepełnosprawne dziecko posiadało skuteczny dostęp do oświaty, nauki, opieki zdrowotnej, opieki rehabilitacyjnej, przygotowania zawodowego oraz możliwości rekreacyjnych, realizowany w sposób prowadzący do osiągnięcia przez dziecko jak najwyższego stopnia zintegrowania ze społeczeństwem oraz osobistego rozwoju, w tym jego rozwoju kulturalnego i duchowego.

4. Państwa-Strony będą sprzyjać, w duchu współpracy międzynarodowej, wymianie odpowiednich informacji w zakresie profilaktyki zdrowotnej oraz leczenia medycznego, psychologicznego i funkcjonalnego dzieci niepełnosprawnych, w tym rozpowszechnianiu i umożliwianiu dostępu do informacji dotyczących metod rehabilitacji oraz kształcenia i przygotowania zawodowego, w celu umożliwienia Państwom-Stronom poprawy ich możliwości i kwalifikacji oraz w celu wzbogacenia ich doświadczeń w tych dziedzinach. W związku z tym potrzeby krajów rozwijających się będą uwzględniane w sposób szczególny.

Artykuł 24

1. Państwa-Strony uznają prawo dziecka do jak najwyższego poziomu zdrowia i udogodnień w zakresie leczenia chorób oraz rehabilitacji zdrowotnej. Państwa-Strony będą dążyły do zapewnienia, aby żadne dziecko nie było pozbawione prawa dostępu do tego rodzaju opieki zdrowotnej.

2. Państwa-Strony będą dążyły do pełnej realizacji tego prawa, a w szczególności podejmą niezbędne kroki w celu:

- a) zmniejszenia śmiertelności wśród noworodków i dzieci;
- b) zapewnienia udzielania koniecznej pomocy oraz opieki zdrowotnej wszystkim dzieciom, ze szczególnym uwzględnieniem rozwoju podstawowej opieki zdrowotnej;
- c) zwalczania chorób i niedożywienia, w tym - w ramach podstawowej opieki zdrowotnej - przez wykorzystanie między innymi łatwo dostępnych technik oraz przez dostarczanie odpowiednich pożywnych produktów żywnościowych i wody pitnej, z uwzględnieniem niebezpieczeństwa oraz ryzyka zanieczyszczenia środowiska naturalnego;
- d) zapewnienia matkom właściwej opieki zdrowotnej w okresie przed i po urodzeniu dziecka;
- e) zapewnienia, aby wszystkie grupy społeczne, w szczególności rodzice oraz dzieci, były informowane i posiadały dostęp do oświaty oraz otrzymywały wsparcie w korzystaniu z podstawowej wiedzy w zakresie zdrowia dziecka i karmienia, korzyści z karmienia piersią, higieny i warunków zdrowotnych otoczenia, a także zapobiegania wypadkom;
- f) rozwoju profilaktycznej opieki zdrowotnej, poradnictwa dla rodziców oraz wychowania i usług w zakresie planowania rodziny.

3. Państwa-Strony będą podejmowały wszelkie właściwe i skuteczne kroki na rzecz zniesienia tradycyjnych praktyk przynoszących szkodę zdrowiu dziecka.

4. Państwa-Strony zobowiązują się działać na rzecz sprzyjania i zachęcania do rozwoju współpracy międzynarodowej w celu stopniowego osiągania pełnej realizacji praw uznanych w niniejszym artykule. W związku z tym szczególna uwaga będzie zwrócona na potrzeby krajów rozwijających się.

Artykuł 25

Państwa-Strony uznają prawo dziecka, umieszczonego przez kompetentne władze w zakładzie w celach opieki, ochrony bądź leczenia w zakresie zdrowia fizycznego lub psychicznego, do okresowego przeglądu leczenia dziecka i wszelkich innych okoliczności odnoszących się do jego umieszczenia w zakładzie.

Artykuł 26

1. Państwa-Strony będą uznawać prawo każdego dziecka do korzystania z systemu zabezpieczenia społecznego, w tym ubezpieczeń socjalnych, oraz będą podejmowały niezbędne kroki do osiągnięcia pełnej realizacji tego prawa zgodnie z ich prawem wewnętrznym.

2. Tam gdzie jest to możliwe, powyższe świadczenia powinny być zabezpieczone z uwzględnieniem zasobów i warunków życia dziecka oraz osób odpowiedzialnych za jego utrzymanie, jak również wszelkich innych okoliczności, odnoszących się do stosowania realizacji świadczeń wnioskowanych przez dziecko lub w jego imieniu.

Artykuł 27

1. Państwa-Strony uznają prawo każdego dziecka do poziomu życia odpowiadającego jego rozwojowi fizycznemu, psychicznemu, duchowemu, moralnemu i społecznemu.

2. Rodzice (rodzic) lub inne osoby odpowiedzialne za dziecko ponoszą główną odpowiedzialność za zabezpieczenie, w ramach swych możliwości, także finansowych, warunków życia niezbędnych do rozwoju dziecka.

3. Państwa-Strony, zgodnie z warunkami krajowymi oraz odpowiednio do swych środków, będą podejmowały właściwe kroki dla wspomagania rodziców lub innych osób odpowiedzialnych za dziecko w realizacji tego prawa oraz będą udzielały, w razie potrzeby, pomocy materialnej oraz innych programów pomocy, szczególnie w zakresie żywności, odzieży i mieszkań.

4. Państwa-Strony podejmą wszelkie właściwe kroki dla zapewnienia łożenia na utrzymanie dziecka ze strony rodziców lub innych osób ponoszących odpowiedzialność finansową za dziecko, zarówno na terenie Państwa-Strony, jak i za granicą. W szczególnych wypadkach, gdy osoba ponosząca odpowiedzialność finansową za dziecko mieszka w państwie innym niż dziecko, Państwa-Strony będą dążyły do przystąpienia do umów międzynarodowych lub do zawarcia takich umów, jak również do zawierania odpowiednich porozumień.

Artykuł 28

1. Państwa-Strony uznają prawo dziecka do nauki i w celu stopniowego realizowania tego prawa na zasadzie równych szans, w szczególności:

a) uczynią nauczanie podstawowe obowiązkowym i bezpłatnym dla wszystkich;

b) będą popierać rozwój różnorodnych form szkolnictwa średniego, zarówno ogólnokształcącego, jak i zawodowego, uczynią je dostępnymi dla każdego dziecka oraz podejmą odpowiednie kroki, takie jak wprowadzenie bezpłatnego nauczania oraz udzielanie w razie potrzeby pomocy finansowej;

c) za pomocą wszelkich właściwych środków uczynią szkolnictwo wyższe dostępnym dla wszystkich na zasadzie zdolności;

d) udostępnią wszystkim dzieciom informacje i poradnictwo szkolne i zawodowe;

e) podejmą kroki na rzecz zapewnienia regularnego uczęszczania do szkół oraz zmniejszenia wskaźnika porzucania nauki.

2. Państwa-Strony będą podejmowały wszelkie właściwe środki zapewniające, aby dyscyplina szkolna była stosowana w sposób zgodny z ludzką godnością dziecka i z niniejszą konwencją.

3. Państwa-Strony będą popierały i rozwijały międzynarodową współpracę w dziedzinie oświaty, w szczególności w celu przyczyniania się do zlikwidowania ignorancji i analfabetyzmu na świecie oraz ułatwienia dostępu do wiedzy naukowo-technicznej i nowoczesnych metod nauczania. W tym zakresie należy w szczególności uwzględnić potrzeby krajów rozwijających się.

Artykuł 29

1. Państwa-Strony są zgodnie, że nauka dziecka będzie ukierunkowana na:

a) rozwijanie w jak najpełniejszym zakresie osobowości, talentów oraz zdolności umysłowych i fizycznych dziecka;

b) rozwijanie w dziecku szacunku dla praw człowieka i podstawowych swobód oraz dla zasad zawartych w Karcie Narodów Zjednoczonych;

c) rozwijanie w dziecku szacunku dla jego rodziców, jego tożsamości kulturowej, języka i wartości, dla wartości narodowych kraju, w którym mieszka dziecko, kraju, z którego dziecko pochodzi, jak i dla innych kultur;

d) przygotowanie dziecka do odpowiedniego życia w wolnym społeczeństwie, w duchu zrozumienia, pokoju, tolerancji, równości płci oraz przyjaźni pomiędzy wszystkimi narodami, grupami etnicznymi, narodowymi i religijnymi oraz osobami rdzennego pochodzenia;

e) rozwijanie w dziecku poszanowania środowiska naturalnego.

2. Żadne postanowienie niniejszego artykułu lub artykułu 28 nie może być interpretowane w sposób naruszający wolność osób fizycznych lub ciał zbiorowych do zakładania i prowadzenia instytucji oświatowych, z zastrzeżeniem przestrzegania zasad wyrażonych w ustępie 1 niniejszego artykułu oraz wymogów, aby kształcenie w tego typu instytucjach odpowiadało minimalnym standardom, które określi dane państwo.

Artykuł 30

W tych państwach, w których istnieją mniejszości etniczne, religijne lub językowe bądź osoby pochodzenia rdzennego, dziecku należącemu do takiej mniejszości lub dziecku pochodzenia rdzennego nie można odmówić prawa do posiadania i korzystania z własnej kultury, do wyznawania i praktykowania swojej religii lub do używania własnego języka, łącznie z innymi członkami jego grupy.

Artykuł 31

1. Państwa-Strony uznają prawo dziecka do wypoczynku i czasu wolnego, do uczestniczenia w zabawach i zajęciach rekreacyjnych, stosownych do wieku dziecka, oraz do nieskrępowanego uczestniczenia w życiu kulturalnym i artystycznym.

2. Państwa-Strony będą przestrzegały oraz popierały prawo dziecka do wszechstronnego uczestnictwa w życiu kulturalnym i artystycznym oraz będą sprzyjały tworzeniu właściwych i równych sposobności dla działalności kulturalnej, artystycznej, rekreacyjnej oraz w zakresie wykorzystania czasu wolnego.

Artykuł 32

1. Państwa-Strony uznają prawo dziecka do ochrony przed wyczerpaniem ekonomicznym, przed wykonywaniem pracy, która może być niebezpieczna lub też może kolidować z kształceniem dziecka, bądź może być szkodliwa dla zdrowia dziecka lub jego rozwoju fizycznego, umysłowego, duchowego, moralnego lub społecznego.

2. Państwa-Strony będą podejmowały kroki ustawodawcze, administracyjne, socjalne oraz środki w dziedzinie oświaty dla zapewnienia realizacji postanowień niniejszego artykułu. W tym celu, mając na uwadze odnośne postanowienia innych dokumentów międzynarodowych, Państwa-Strony w szczególności:

- a) ustanowią minimalny poziom lub poziomy wiekowe dla ubiegania się o podjęcie pracy;
- b) ustanowią właściwe przepisy odnośnie do wymiaru czasowego oraz warunków zatrudnienia;
- c) ustanowią odpowiednie kary lub inne sankcje do zapewnienia skutecznego stosowania niniejszego artykułu.

Artykuł 33

Państwa-Strony będą podejmowały wszelkie odpowiednie kroki, w tym środki ustawodawcze, administracyjne, socjalne oraz środki w dziedzinie oświaty, w celu zapewnienia ochrony dzieci przed nielegalnym używaniem środków narkotycznych i substancji psychotropowych, zgodnie z ich zdefiniowaniem w odpowiednich umowach międzynarodowych, oraz w celu zapobiegania wykorzystywaniu dzieci do nielegalnej produkcji tego typu substancji i handlu nimi.

Artykuł 34

Państwa-Strony zobowiązują się do ochrony dzieci przed wszelkimi formami wyzysku seksualnego i nadużyć seksualnych. Dla osiągnięcia tych celów Państwa-Strony podejmą w szczególności wszelkie właściwe kroki o zasięgu krajowym, dwustronnym oraz wielostronnym dla przeciwdziałania:

- a) nakłanianiu lub zmuszaniu dziecka do jakichkolwiek nielegalnych działań seksualnych;
- b) wykorzystywaniu dzieci do prostytucji lub innych nielegalnych praktyk seksualnych;
- c) wykorzystywaniu dzieci w pornograficznych przedstawieniach i materiałach.

Artykuł 35

Państwa-Strony będą podejmowały wszelkie kroki o zasięgu krajowym, dwustronnym oraz wielostronnym dla przeciwdziałania uprowadzeniom, sprzedaży bądź handlowi dziećmi, dokonywanych dla jakichkolwiek celów i w jakiegokolwiek formie.

Artykuł 36

Państwa-Strony będą bronić dziecko przed wszelkimi innymi formami wyzysku, w jakimkolwiek aspekcie naruszającymi dobro dziecka,

Artykuł 37

Państwa-Strony zapewnią, aby:

- a) żadne dziecko nie podlegało torturowaniu bądź okrutnemu, nieludzkiemu czy poniżającemu traktowaniu lub karaniu. Ani kara śmierci, ani kara dożywotniego więzienia bez możliwości wcześniejszego zwolnienia nie może zostać orzeczona wobec osoby w wieku poniżej osiemnastu lat za popełnione przez nią przestępstwa;
- b) żadne dziecko nie zostało pozbawione wolności w sposób bezprawny lub arbitralny. Aresztowanie, zatrzymanie lub uwięzienie dziecka powinno być zgodne z prawem i może być zastosowane jedynie jako środek ostateczny i na możliwie najkrótszy czas;
- c) każde dziecko pozbawione wolności było traktowane humanitarnie i z poszanowaniem wrodzonej godności jednostki ludzkiej, w sposób uwzględniający potrzeby osoby w danym wieku. W szczególności każde dziecko pozbawione wolności zostanie odseparowane od osób dorosłych, jeśli tylko rozwiązanie odwrotne nie będzie uznane za zgodne z najwyższym dobrem dziecka, oraz będzie miało prawo utrzymywać kontakty ze swoją rodziną poprzez korespondencję i wizyty, z wyłączeniem sytuacji wyjątkowych;
- d) każde dziecko pozbawione wolności miało prawo do uzyskania niezwłocznego dostępu do prawnej lub innej odpowiedzialnej pomocy, jak również prawo do kwestionowania legalności pozbawienia go wolności przed sądem lub inną kompetentną, niezawisłą i bezstronną władzą oraz domagania się uzyskania szybkiej decyzji w tej sprawie.

Artykuł 38

1. Państwa-Strony zobowiązują się respektować i nakazać respektowanie norm międzynarodowego prawa humanitarnego mających zastosowanie do nich w przypadku konfliktu zbrojnego i odnoszących się do dzieci.

2. Państwa-Strony podejmą wszelkie możliwe kroki dla zapewnienia, aby osoby, które nie osiągnęły wieku piętnastu lat, nie brały bezpośredniego udziału w działaniach zbrojnych.

3. Państwa-Strony będą powstrzymywały się przed rekrutowaniem do swoich sił zbrojnych jakiejkolwiek osoby, która nie osiągnęła wieku piętnastu lat. Przeprowadzając rekrutację spośród osób, które osiągnęły wiek piętnastu lat, lecz nie osiągnęły jeszcze osiemnastu lat, Państwa-Strony będą starały się brać pod uwagę w pierwszej kolejności osoby starsze wiekiem.

4. Zgodnie ze swoimi zobowiązaniami, wynikającymi z międzynarodowego prawa humanitarного do ochrony ludności cywilnej w konfliktach zbrojnych, Państwa-Strony będą stosowały wszelkie możliwe do realizacji środki dla zapewnienia ochrony i opieki nad dziećmi dotkniętymi przez konflikt zbrojny.

Artykuł 39

Państwa-Strony będą podejmowały wszelkie właściwe kroki dla ułatwienia przebiegu rehabilitacji fizycznej i psychicznej oraz reintegracji społecznej dziecka, które padło ofiarą jakiejkolwiek formy zaniechania, wyzysku lub wykorzystania, torturowania lub jakiejkolwiek innej formy okrutnego, niehumanitarnego czy poniżającego traktowania albo karnia bądź konfliktu zbrojnego. Taka rehabilitacja czy reintegracja przebiegać będzie w środowisku, które sprzyja zdrowiu, zapewnieniu własnego szacunku i godności dziecka.

Artykuł 40

1. Państwa-Strony uznają prawo każdego dziecka podejrzanego, oskarżonego bądź uznanego winnym pogwałcenia prawa karnego do traktowania w sposób sprzyjający poczuciu godności i wartości dziecka, które umacnia w nim poszanowanie podstawowych praw i wolności innych osób oraz uwzględnia wiek dziecka i celowość sprzyjania jego reintegracji dla podjęcia przez nie konstruktywnej roli w społeczeństwie.

2. W tym celu, a także uwzględniając odpowiednie postanowienia dokumentów międzynarodowych, Państwa-Strony zapewnią w szczególności:

a) aby żadne dziecko nie było podejrzane, oskarżane bądź uznawane winnym pogwałcenia prawa karnego poprzez działanie lub zaniechanie, które nie było zabronione przez prawo wewnętrzne bądź międzynarodowe w momencie jego dokonania;

b) każdemu dziecku, które podejrzewa się, oskarża lub uznaje winnym pogwałcenia prawa karnego, przynajmniej następujące gwarancje:

i. przyznanie domniemania niewinności do chwili udowodnienia winy zgodnie z prawem;

ii. niezwłoczne bezpośrednie poinformowanie go o stawianych mu zarzutach lub, w odpowiednich przypadkach, za pośrednictwem jego rodziców albo opiekuna prawnego oraz zapewnienie prawnej lub innej pomocy w przygotowaniu i prezentowaniu jego obrony;

iii. rozpatrzenie sprawy bez zwłoki i przez niezawisłą i bezstronną władzę bądź organ sądowy w uczciwym procesie, przeprowadzonym zgodnie z prawem, zabezpieczeniem prawnej lub innej właściwej pomocy oraz w obecności jego rodziców lub opiekunów prawnych, jeśli tylko nie będzie to uważane za niezgodne z najwyższym interesem dziecka z uwagi na jego wiek lub sytuację;

iv. niestosowanie przymusu do składania zeznań lub przyznania do winy; przesłuchiwanie świadków ze strony przeciwnej i równoprawne uczestniczenie w przesłuchiowaniu świadków w jego imieniu;

v. w przypadku uznania winnym pogwałcenia prawa karnego, posiadanie prawa odwołania się od tego orzeczenia oraz innych związanych z nim środków do wyższej, kompetentnej, niezawisłej i bezstronnej władzy lub organu sądowego, zgodnie z prawem;

vi. zapewnienie bezpłatnej pomocy tłumacza, jeśli dziecko nie rozumie bądź nie mówi w danym języku;

vii. pełne poszanowanie spraw z zakresu życia osobistego we wszystkich etapach procesowych.

3. Państwa-Strony będą sprzyjały tworzeniu praw, procedur organów oraz instytucji odnoszących się specjalnie do dzieci podejrzanych, oskarżonych bądź uznawanych winnymi pogwałcenia prawa karnego, a w szczególności:

a) ustanowieniu minimalnej granicy wieku, poniżej której dzieci będą posiadały domniemanie niezdolności do naruszenia prawa karnego;

b) w przypadku gdy jest to właściwe i celowe, stosowaniu innych środków postępowania z takimi dziećmi, bez uciekania się do postępowania sądowego, pod warunkiem pełnego poszanowania praw człowieka i gwarancji prawnych.

4. Różnorodność przedsięwzięć, takich jak opieka, poradnictwo, nadzór, probacja, umieszczenie w rodzinie zastępczej, programy edukacyjne i szkolenia zawodowe, oraz inne rozwiązania alternatywne do opieki instytucjonalnej będą dostępne dla zapewnienia właściwego postępowania z dziećmi, w sposób właściwy dla ich dobra, a także proporcjonalny zarówno w stosunku do okoliczności, jak i do popełnionego wykroczenia.

Artykuł 41

Niniejsza konwencja w żaden sposób nie narusza postanowień, które w większym stopniu sprzyjają realizacji praw dziecka i które mogą być zawarte w:

a) prawie Państwa-Strony lub

b) prawie międzynarodowym obowiązującym to Państwo. (fragment – bez części II)

Nie ma szczęśliwych społeczeństw bez szczęśliwych dzieci.

NARODOWY PLAN DZIAŁAŃ
NA RZECZ DZIECI
2004-2012

"POLSKA DLA DZIECI"

Warszawa 2004 r.

WPROWADZENIE

Na początku XX wieku dojrzało przekonanie, że opieka nad dzieckiem nie może polegać wyłącznie na dobroczynności osób i organizacji społecznych czy religijnych. Wskazano wtedy na konieczność zrównania sytuacji i praw wszystkich dzieci oraz uznania ich potrzeb, jako najważniejszego zadania dla osób dorosłych. Uznano, że Państwo powinno gwarantować dzieciom realizację ich praw i organizować różne formy opieki. Z doświadczenia wojen XX wieku i wielu ludzkich dramatów powstały normy międzynarodowe, które wskazywały kierunek rozwoju cywilizacji. Do określenia nowej pozycji dziecka przyczyniły się: Deklaracja Praw Dziecka z 1924 roku (tzw. Genewska), Międzynarodowa Deklaracja Praw Dziecka z 1959 roku, wreszcie Konwencja o Prawach Dziecka przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 20 listopada 1989 r. (Dz. U. z 1991 r. Nr 120, poz. 526 i z 2000 r. Nr 2, poz. 11) - światowa konstytucja praw dziecka.

Polska - występując z projektem międzynarodowej Konwencji o Prawach Dziecka - wskazywała potrzebę uwrażliwienia społeczeństwa na bezbronność dzieci, jako ofiar. Nie bez znaczenia były wówczas doświadczenia II wojny światowej, kiedy to miliony polskich dzieci straciły życie, kiedy były zmuszane do pracy, pozbawiane opieki lekarskiej oraz dostępu do edukacji i kultury, kiedy utraciły domy i rodziny. Projekt międzynarodowej Konwencji o Prawach Dziecka miał zainspirować do nowego traktowania dziecka - jako podmiotu praw, a nie jak dotąd, tylko, jako przedmiotu opieki i ochrony. Starano się wykorzystać dorobek polskiej myśli filozoficznej i pedagogicznej w tej dziedzinie - zwłaszcza dorobek doktora Janusza Korczaka - lekarza, pisarza, wychowawcy i filozofa, który w praktyce dowiódł wierności swoim ideałom. Obecnie - "po minionym stuleciu dziecka" - na progu nowego tysiąclecia rozpoczyna się prawdziwa rewolucja społeczna. Wiadomo powszechnie, że rozwój człowieka w wieku dziecięcym nie może efektywnie przebiegać bez poszanowania jego indywidualności i godności. Dziecko jest samodzielnym podmiotem wymagającym szczególnej opieki ze względu na swój stan psychiczny i fizyczny, a najlepszym środowiskiem jego wychowania i rozwoju jest rodzina.

Uznajemy, więc, że prawa dziecka - mimo że stanowią autonomiczny system norm - to prawa człowieka, których pełnię realizacji dzieci uzyskują w miarę dorastania.

Konwencja o Prawach Dziecka określiła granicę wieku dzieci - do 18 roku życia, a także przyniosła powszechną zgodę, co do zobowiązań państw wobec młodego pokolenia. Określiła także podstawowe zasady, które stały się kontraktem największej liczby państw na świecie: zasadę dobra dziecka, zasadę równości, zasadę pomocy państwa i wreszcie zasadę poszanowania praw i odpowiedzialności obojga rodziców, co zapewnia poszanowanie autonomii życia rodzinnego i ogranicza ingerencję państwa tylko do szczególnie uzasadnionych przypadków.

1. DEKLARACJA I PLAN DZIAŁANIA ZAWARTE W DOKUMENCIE "ŚWIAT PRZYJAZNY DZIECIOM"

Narodowy Plan Działań na Rzecz Dzieci 2004-2012 "Polska dla Dzieci" jest wykonaniem zobowiązania Rzeczypospolitej Polskiej, wynikającego z postanowień zawartych w Deklaracji i Planie Działania zamieszczonych w dokumencie "Świat przyjazny dzieciom" przyjętym podczas 27 Sesji Specjalnej Zgromadzenia Ogólnego Narodów Zjednoczonych poświęconej sprawom dzieci.

Sesja Specjalna Zgromadzenia Ogólnego Narodów Zjednoczonych, która odbyła się w dniach od 8 do 10 maja 2002 r. w Nowym Jorku miała na celu dokonanie przeglądu realizacji postanowień pierwszego międzynarodowego Szczytu w sprawie dzieci z 1990 r., odnowienie przyjętych tam zobowiązań oraz sformułowanie nowych zadań na rzecz poprawy sytuacji dzieci w nadchodzącej dekadzie. Wynikiem obrad Sesji Specjalnej było przyjęcie dokumentu "Świat przyjazny dzieciom", zawierającego Deklarację oraz Plan Działania dotyczący poprawy sytuacji dzieci w czterech głównych obszarach: promowanie zdrowego trybu życia, zapewnienie edukacji na odpowiednim poziomie, ochrona przed molestowaniem, wykorzystywaniem i przemocą oraz walka z HIV/AIDS.

Plan Działania przyjęty na zakończenie Sesji Specjalnej jest dokumentem zwięzłym, zwróconym ku przyszłości i zorientowanym na konkretne działania. W dokumencie "Świat przyjazny dzieciom" (część III, lit. D) rządy zobowiązały się, że na poziomie krajowym opracują plany działania wyznaczające granice czasowe działań, zawierające konkretne cele i zadania w oparciu o postanowienia dokumentu "Świat przyjazny dzieciom".

Dokument "Świat przyjazny dzieciom" został przyjęty przez wszystkie państwa uczestniczące w Sesji Specjalnej Zgromadzenia Ogólnego Narodów Zjednoczonych, w tym również Polskę. Tym samym rząd

Rzeczypospolitej Polskiej zobowiązał się do realizacji zadań zawartych w tym dokumencie i opracowania narodowego planu działań na rzecz dzieci.

W dniu 18 kwietnia 2002 r. Prezes Rady Ministrów przekazał do właściwości Ministra Edukacji Narodowej i Sportu koordynację wypełniania zadań zapewniających realizację pełni praw dzieci i młodzieży oraz poprawy warunków ich życia wynikających z umów międzynarodowych, których stroną jest Rzeczpospolita Polska, a w szczególności Konwencji o Prawach Dziecka oraz zaleceń organizacji międzynarodowych działających na rzecz dzieci i młodzieży.

Minister Edukacji Narodowej i Sportu pełni rolę koordynatora działań dotyczących realizacji postanowień Konwencji o Prawach Dziecka oraz tworzenia *Narodowego Planu Działań na Rzecz Dzieci 2004 - 2012 "Polska dla Dzieci"*.

Rada Ministrów, zatwierdzając *Narodowy Plan Działań na Rzecz Dzieci 2004-2012 "Polska dla Dzieci"*, zobowiązuje odpowiednie resorty do realizacji zadań w nim zawartych.

2. PROCES PRZYGOTOWANIA NARODOWEGO PLANU DZIAŁAŃ NA RZECZ DZIECI 2004 - 2012 "POLSKA DLA DZIECI"

Narodowy Plan Działań na Rzecz Dzieci 2004 - 2012 "Polska dla dzieci" powstał w wyniku współpracy administracji rządowej z organizacjami pozarządowymi oraz Polskim Komitetem Narodowym UNICEF i Biurem Rzecznika Praw Dziecka.

Do prac nad dokumentem zaangażowani zostali przedstawiciele resortów: edukacji narodowej i sportu, gospodarki, pracy i polityki społecznej, sprawiedliwości, spraw wewnętrznych i administracji, zdrowia, rolnictwa i rozwoju wsi, spraw zagranicznych, a także Pełnomocnik Rządu do Spraw Równego Statusu Kobiet i Mężczyzn, Krajowe Centrum do Spraw AIDS, Komenda Główna Policji oraz Instytut "Pomnik Centrum Zdrowia Dziecka".

Istotnym elementem w procesie tworzenia *Narodowego Planu Działań na Rzecz Dzieci 2004-2012 "Polska dla Dzieci"* było spotkanie różnych środowisk zajmujących się sprawami dotyczącymi dzieci. Wspólne zaangażowanie i korzystanie z doświadczeń stanowi ważny krok w kierunku współpracy z organizacjami pozarządowymi w zakresie kreowania polityki względem dzieci oraz monitoringu praw dziecka.

Narodowy Plan Działań na Rzecz Dzieci "Polska dla Dzieci" został opracowany na podstawie:

- 1) dokumentu "Świat przyjazny dzieciom", który wyznacza kierunki działań dla poprawy sytuacji dzieci na całym świecie;
- 2) materiałów i dokumentów, opracowanych na Ogólnopolskim Szczycie w Sprawach Dzieci "Polska dla dzieci", które wyznaczają kierunki działań dla poprawy sytuacji dzieci w Polsce;
- 3) Stanowiska Forum Organizacji Pozarządowych w sprawie podjęcia koniecznych działań dla poprawy sytuacji dzieci w Polsce, opracowanego na Ogólnopolskim Szczycie w Sprawach Dzieci "Polska dla Dzieci";
- 4) materiałów Ogólnopolskiego Szczytu w Sprawach Dzieci wraz z opracowaniem Głównego Urzędu Statystycznego i Biura Rzecznika Praw Dziecka "Dzieci w Polsce" stanowiących diagnozę i opis sytuacji dzieci w Polsce.

Istotnymi dokumentami i opracowaniami w wytyczaniu celów niniejszego dokumentu były:

- 1) Zalecenia Komitetu Praw Dziecka wydane na 31 sesji po rozpatrzeniu drugiego sprawozdania okresowego Polski w roku 2002 (dokument oficjalny ONZ - CRC/C/15/Add.194);
- 2) Sprawozdanie dotyczące realizacji w Rzeczypospolitej Polskiej Konwencji o Prawach Dziecka w latach 1993-1998 oraz informacje na temat realizacji powyższej Konwencji w latach 1999 - 2001 - materiał uzupełniający do Sprawozdania (dokument oficjalny ONZ - CRC/C/70/Add. 12 i CRC/C/Q/POL2);
- 3) Raport alternatywny do Sprawozdania dotyczącego realizacji w Rzeczypospolitej Polskiej Konwencji o Prawach Dziecka w latach 1993-1998;
- 4) Informacje resortów o realizacji zaleceń Komitetu Praw Dziecka z października 2002 r. oraz realizowanych programach rządowych na rzecz dzieci - stan na rok 2003.

3. ZAKRES NARODOWEGO PLANU DZIAŁAŃ NA RZECZ DZIECI 2004 - 2012 "POLSKA DLA DZIECI" I DEKLARACJE RZĄDU

Narodowy Plan Działań na Rzecz Dzieci:

- 1) wyznacza długofalowe cele i formułuje zadania pozwalające na ich osiągnięcie dla zasadniczej poprawy losu dzieci w Polsce oraz zapewnienia im harmonijnego rozwoju oraz równych szans;
- 2) formułuje istotne działania, które należy wykonać niezwłocznie, aby zharmonizować polskie prawodawstwo i dostosować je do standardów międzynarodowych;
- 3) wyznacza ścieżki budowania dialogu społecznego opartego na konstytucyjnych gwarancjach pomocniczości oraz partnerstwie administracji publicznej i obywateli w realizacji programów społecznych służących dzieciom.

Realizacja *Narodowego Planu Działań na Rzecz Dzieci*, oznacza aktywne przeciwdziałanie wszelkim przejawom nietolerancji i dyskryminacji dzieci z jakiegokolwiek przyczyny.

Narodowy Plan Działań na Rzecz Dzieci proponuje przeprowadzenie zmian w celu poprawy losu dzieci w Polsce poprzez:

- 1) regulacje prawne gwarantujące dzieciom ochronę i realizację ich praw, w tym ratyfikację protokołów do Konwencji o Prawach Dziecka oraz wycofanie zastrzeżeń;
- 2) wyznaczenie w instytucjach rządowych osób koordynujących działania na rzecz dzieci wynikające z ich kompetencji;
- 3) stałe gwarancje dialogu społecznego; zgodne współdziałanie instytucji Państwa i obywateli służące

efektywnej i szybkiej pomocy w sytuacji kryzysu dziecka;

4) efektywne wykorzystanie zasobów Państwa oraz potencjału jego obywateli na rzecz realizacji programów społecznych służących podnoszeniu, jakości życia obywateli, wśród których dzieci powinny być najważniejszym beneficjentem;

5) zgodę wszystkich sił politycznych dotyczącą interesu i dobra dziecka, gwarantującą harmonijną i optymalną pomoc.

INTERES DZIECKA powinien być rozważany w pierwszej kolejności we wszystkich działaniach dotyczących dziecka.

Państwo, poprzez swoją politykę gospodarczą i socjalną, powinno wypełnić obietnice równomiernego podziału dóbr - równomiernego korzystania z owoców postępu. Potrzebne jest przymierze: głównych sił politycznych i obywateli, oraz bogatych i biednych - dla przeciwdziałania i zadośćuczynienia krzywdom dzieci. Potrzebna jest pomoc Państwa w wychodzeniu z pułapki biedy oraz w przerwaniu dziedziczenia biedy. Skuteczność *Narodowego Planu Działań na Rzecz Dzieci 2004-2012 "Polska dla Dzieci"* wymaga uwzględniania najlepszego interesu dziecka, maksymalnego i efektywnego wykorzystania środków oraz porozumienia ponad podziałami politycznymi.

II.

GLÓWNE OBSZARY DZIAŁAŃ DLA POPRAWY SYTUACJI DZIECI - PRIORYTETY, CELE, DZIAŁANIA

W celu zapewnienia dzieciom odpowiedniego poziomu zdrowia, wysokiej, jakości edukacji, godnych warunków życia w rodzinie, ochrony przed przemocą wyznaczono cele i kierunki działań w czterech obszarach:

1. Promowanie zdrowego trybu życia - aby wszystkie dzieci żyły w zdrowym środowisku, zapewniającym im najwyższy poziom ochrony zdrowia, obejmujący w szczególności profilaktykę oraz ochronę przed chorobami epidemicznymi.

2. Zapewnienie odpowiedniej, jakości edukacji - aby wszystkie dzieci, wliczając najbiedniejsze i te w trudnych sytuacjach życiowych, miały zapewniony równy dostęp do najwyższej, jakości edukacji:

1) by rozwijać u dzieci krytyczne i twórcze myślenie, kształtować bezpieczne zachowania, wpajać im wartości pokoju i godności ludzkiej;

2) by szkoła była otwartym środowiskiem skupionym na dobru dziecka; uznawanym przez dzieci, jako miejsce bezpieczne i zdrowe, gdzie nauczyciel swą postawą ukazuje szacunek dla tych praw, a uczniowie odkrywają, że nauka jest nie tylko potrzebna do życia, ale może też być źródłem radosnego dzieciństwa.

3. Pomoc i wsparcie dla rodziny - aby wszystkie dzieci były wychowywane w środowisku pełnej opieki, z uwzględnieniem prymatu form rodzinnych oraz wspieraniu rodzin dysfunkcyjnych w prawidłowym wypełnianiu obowiązków opiekuńczych i wychowawczych, jak również, aby dzieci wychowywane w rodzinach znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej i społecznej mogły być wspierane finansowo w celu zapobiegania ubóstwu - art. 48, art. 71 i art. 72 ust. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

4. Ochrona przed molestowaniem, wykorzystywaniem i przemocą - aby chronić dzieci przed przemocą, krzywdą i wyzyskiem. Zjawisko przemocy wobec dzieci jest naruszaniem fundamentalnych praw człowieka - stawianym na równi z problemem tortur, nieludzkiego i poniżającego traktowania - art. 40, art. 41 ust. 1, art. 71 ust. 1 i art. 72 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

Poprzez wyznaczenie powyższych obszarów *Narodowego Planu Działań na Rzecz Dzieci 2004-2012 "Polska dla Dzieci"* zostają podjęte problemy globalne, które dotyczą nie tylko polskich dzieci, ale są również przedmiotem międzynarodowych koalicji państw i organizacji pozarządowych. Wskazanie tych problemów ma na celu zmobilizowanie wszystkich sił w Rzeczypospolitej Polskiej, jak również skorzystanie z pomocy i doświadczeń innych państw, a w szczególności Unii Europejskiej.

Wybór priorytetów w poszczególnych obszarach został dokonany na podstawie analizy sytuacji dziecka w Polsce w oparciu o diagnozę opracowaną na Ogólnopolski Szczyt w Sprawach Dzieci zorganizowany przez Rzecznika Praw Dziecka w maju 2003 r., a także dokumentów rządowych, raportów i opracowań organizacji pozarządowych dotyczących spraw dzieci.

Priorytety wyznaczają długofalowe cele i działania konieczne dla poprawy sytuacji dziecka w Polsce, a także określają konieczność zmian niektórych regulacji prawnych, jak również zmian systemowych i ekonomicznych.

(fragment)

UNICEF (ang. *United Nations International Children's Emergency Fund*, od 1953 *United Nations Children's Fund*, pol. *Fundusz Narodów Zjednoczonych na rzecz Dzieci*) – organizacja będąca częścią systemu ONZ.

Powstała z inicjatywy Polaka dr Ludwika Rajchmana 11 grudnia 1946 w wyniku uchwały Zgromadzenia Ogólnego Narodów Zjednoczonych. Głównym celem UNICEF jest pomoc dzieciom w zakresie żywienia, ochrony zdrowia, ochrony przed przemocą i wykorzystywaniem oraz edukacji. Zakres działania organizacji jest globalny.

Po 1954, kiedy to UNICEF na stałe został włączony do ONZ, jego zakres działania znacznie się

poszerzył. Zajęto się nie tylko opieką lekarską i pomocą w sytuacjach kryzysowych, ale i zapewnieniem elementarnego wykształcenia wszystkim dzieciom w krajach rozwijających się. Za swoją działalność UNICEF otrzymał w 1965 Pokojową Nagrodę Nobla. Organizacja miała też duży udział w uchwaleniu przez ONZ w 1989 Konwencji o Prawach Dziecka. Od 2006 ich flaga jest na koszulkach siatkarek i piłkarzy FC Barcelona. Główna siedziba UNICEF znajduje się w Nowym Jorku. Polski Komitet Narodowy UNICEF mieści się w Warszawie. Co roku na Boże Narodzenie UNICEF wydaje specjalne kartki pocztowe, z których dochód przeznacza na swoją działalność. Oprócz tego przez cały rok prowadzona jest sprzedaż produktów charytatywnych.
Źródło: <http://pl.wikipedia.org/wiki/UNICEF>

Załącznik VI - Arkusze do pracy metodą metaplanu

PROBLEM.....	
JAK JEST ? ; ;	JAK BYĆ POWINNO?
-----	-----
-----	-----
-----	-----
-----	-----
-----	-----
-----	-----
-----	-----
DLACZEGO NIE JEST TAK JAK BYĆ POWINNO?	

WNIOSKI	

Załącznik VII – Materiał pomocniczy dla uczniów – Prawa dziecka

Grupa I

Prawa dziecka, na straży, których stoi w szczególności Rzecznik Praw Dziecka;

1. Prawo do życia i ochrony zdrowia,
2. Prawa do wychowania w rodzinie,
3. Prawa do godziwych warunków socjalnych,
4. Prawo do nauki.

Grupa II

Prawa dziecka, na straży, których stał Janusz Korczak

„Szacunku dla jego niewiedzy!”

„Szacunku dla pracy poznania!”

„Szacunku dla własności dziecka i jego budżetu.”

Janusz Korczak - Prawo dziecka do szacunku. W: Wołoszyn S.: Korczak, Warszawa 1978 s.164-165

Grupa III

Prawa dziecka wg Konwencji Praw Dziecka Art.3

1. We wszystkich działaniach dotyczących dzieci, podejmowanych przez publiczne lub prywatne instytucje opieki społecznej, sądy, władze administracyjne lub ciała ustawodawcze, sprawą nadrzędną będzie najlepsze zabezpieczenie interesów dziecka.

2. Państwa-Strony działają na rzecz zapewnienia dziecku ochrony i opieki w takim stopniu, w jakim jest

to niezbędne dla jego dobra, biorąc pod uwagę prawa i obowiązki jego rodziców, opiekunów prawnych lub innych osób prawnie za nie odpowiedzialnych, i w tym celu będą podejmowały wszelkie

właściwe kroki ustawodawcze oraz administracyjne.

3. Państwa-Strony czuwają, aby instytucje, służby oraz inne jednostki odpowiedzialne za opiekę lub

ochronę dzieci dostosowały się do norm ustanowionych przez kompetentne władze, w szczególności

w dziedzinach bezpieczeństwa, zdrowia, jak również dotyczących właściwego doboru kadr tych instytucji oraz odpowiedniego nadzoru.

Grupa IV

Prawa dziecka gwarantowane w Narodowym Planie Działań Na rzecz Dzieci 2004 – 2012 „ POLSKA DLA DZIECI’ , Warszawa 2004 r

2. Zapewnienie odpowiedniej, jakości edukacji - aby wszystkie dzieci, wliczając najbiedniejsze i te w trudnych sytuacjach życiowych, miały zapewniony równy dostęp do najwyższej, jakości edukacji:

1) by rozwijać u dzieci krytyczne i twórcze myślenie, kształtować bezpieczne zachowania, wpajać im wartości pokoju i godności ludzkiej;

2) by szkoła była otwartym środowiskiem skupionym na dobru dziecka; uznawanym przez dzieci, jako miejsce bezpieczne i zdrowe, gdzie nauczyciel swą postawą ukazuje szacunek dla tych praw, a uczniowie odkrywają, że nauka jest nie tylko potrzebna do życia, ale może też być źródłem radosnego dzieciństwa.

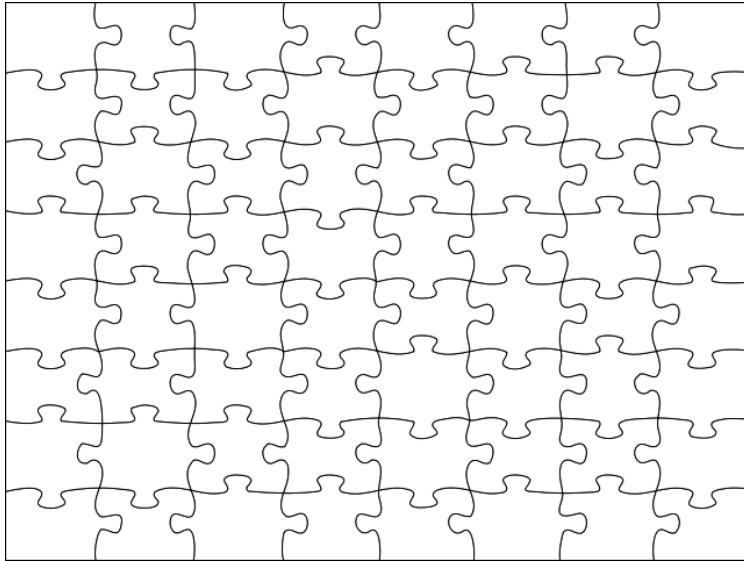
3. Pomoc i wsparcie dla rodziny - aby wszystkie dzieci były wychowywane w środowisku pełnej opieki, z uwzględnieniem prymatu form rodzinnych oraz wspieraniu rodzin dysfunkcyjnych w prawidłowym wypełnianiu obowiązków opiekuńczych i wychowawczych, jak również, aby dzieci wychowywane w rodzinach znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej i społecznej mogły być wspierane finansowo w celu zapobiegania ubóstwu - art. 48, art. 71 i art. 72 ust. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej

Grupa V

Prawa dziecka wg słów Jana Pawła II

„ Musimy budować świat, w którym żadne dziecko nie będzie pozbawione prawa do życia w pokoju i bezpieczeństwie, w trwałej rodzinie, prawa do wzrastania w atmosferze łęku i niepokoju”

Zał. VIII – Schemat Puzzli

Zał. IX – Arkusz do pracy „Oczekiwania” Gr. I – oczekiwania rodziców, Gr. II – oczekiwania szkoły, Gr. III – oczekiwania Państwa, Gr. IV – oczekiwania dziecka wobec życia (oczekiwania mogą być wyrażone w formie marzeń, pragnień dążeń, zamiarów).

Zał. X – Cytat Janusza Korczaka

...Czy miłość jest zasługą, za którą żądasz zapłaty?....
Janusz Korczak

Zał. XI - ARKUSZ DO ANALIZY SWOT

Temat (problem)	
Mocne strony	Słabe strony
Szanse	Zagrożenia

